

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952



Година XXVII
БРОЈ 777
19. новембар 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН



У ОВОМ БРОЈУ:

СТОГОДИШЊИЦА ЈУГОСЛАВЕНСКЕ АКАДЕМИЈЕ ЗНАНОСТИ И УМЈЕТНОСТИ

НЕМЦИ НИСУ ОТКРИЛИ ТАЈНУ ВАН ГОГ

ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

ЗИМСКА ПРЕХРАНА ПТИЦА

ХУМОР

ШАХ

АНЕДОТЕ

СПОРТ

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

ПРТИЦЕ ИЗ ВИОЛОГИЈЕ

ВЕТЕРАН С „ЛЕПЕ ЈЕЛЕНЕ“

КРОЗ ВЕКОБЕ

ПЛАНИНА ПИСАМА

И поред државничких послова и многих ратова које је водио, Наполеон је нашао времена да води веома обимну преписку. Забележено је



да је он као први конзул и касније император написао неколико хиљада приватних писама. За шест година прогонства на Светој Јелени Наполеон је написао 13 томова мемоара и један роман.

ИЗГУВЉЕНО ЗНАЊЕ

У једној пећини у близини Валенције, у Шпанији, откривен је један цртеж из каменог доба. Цртеж приказује човека како из дупље једног дрвета вади мед.

Стари Египћани су широко примењивали номадски начин пчеларства. Они су из доњег Египта преносили пчеле у горњи Египат где медоносне биљке цветају шест недеља раније, а затим су се враћали кућама с богатом „жетвом“ меда.

Асирици су били највештији пчелари старог века. Забележено је да су асирички пчелари знали за неки звук који им је давао власт над пчелињим ројем. Захваљујући тој тајни они су могли да истерају цео рој пчела из дупље или из кошнице и да га опет врате у њу.

СМРТ ЗБОГ ГОЛУБА

Све до краја прошлог века у Турској су голубови били толико омиљени да је нарочити закон штитио сопственика



домаћих голубова. Према томе закону смртна казна даљењем претила је свакоме ко би се усудио да украде домаћег голуба.

Кроз нашу земљу

НЕОБИЧНА СТРАЖА



Наше највише планине налазе се у Словенији. На многим од њих снег се задржава у току целе године. Међутим, у нижим деловима планина, на планинским косама и котлинама налазе се простране пашњаци и ливаде. У појединим деловима ове републике сено са пространих ливада суши се на различите начине.

У Церкнишком пољу, које се налази 20 километара источно од Постојне, после кошења и кратког сушења на земљи сено се набада на ви-

соко усправно дрвено коље и тако на сунцу и ветру суши и припрема за зиму. Витки и усправни стогови сена, често и по неколико стотина њих на релативно малом простору дају специфичну физиономију пејзажу. Непомични и нечујни подсећају пролазника на необичне стражаре у ставу мирно. У рано јутро, кад се сунце појави над хоризонтом и касно поподне пред његов залазак, витке и издужене сенке необичних стражара полегну по ливади као да један другом пружају руке.



ЛЕТЕЋИ БИЦИКЛ

Група јапанских студената конструисала је „авион на педале“. Његову елису покреће мишићна снага пилота. На аеродрому Хофу у близини Токија на том авиону дигла су се, један за другим, три студента. Лежећи на леђима пилоти су напрезали своје мишиће да би после „рулања“ од 180 метара, одлепили од земље апарат који је тежак свега 45 килограма. Постигнути рекорд износио је: лет у дужини од десет метара а на висини од два метра. Професор Хидемаса Кимура, уз чију су помоћ студенти конструисали авион-бицикл, сматра да се овом летелицом може на висини од шест метара прелетети један километар.

УЗ САРАДЊУ С МАЧКОМ

Године 1811. француски научник Бернард Куртуа радио је у лабораторији. Пред њим су на столу стајале две посуде: у једној је био слој пепела од морских трава, а у другој — сумпорна киселина. На научниковом рамену седео је његов љубимац-мачак. Мачку се прохтело да се поигра, па је скочио на

сто. Том приликом је оборио обе посуде и течност се помешала, а одмах затим појавио се облачић сивољубичасте паре.

Тако се појавио нови, та да још безимени елемент. Сада нам је свима познат; то је јод. Као што се види, јод је открио научник уз помоћ... мачка.



АНЕГДОТЕ



О ПИКАСОУ

Пикасо, који је пре извесног времена навршио 85. година, имао је прву изложбу кад му је било 20 година и то у Паризу код Волара.

— За једног уметника — кажу да је тада славни сликар рекао — изложити слике није ништа, али изложити себе значи много.

После десет година, кад је постао познатији један амерички критичар понудио му је да оде у Америку где ће сигурно стећи огромно богатство, толико новца да ће моћи да сагради златан мост.

— Шта бих ја имао од златног моста — кажу да је одговорио Пикасо — сем да легнем испод њега...

*

Пикасо је у младости тешко живео:

— Било је дана кад нисам имао чиме да купим ни капут. Једне вечери требало је да идем у позориште с једном пријатељицом. Замолно сам пријатеља да ми позајми свој веома леп капут. Никад се нисам осећао тако срећан као кад сам га пред својом девојком давао у гардеробу. Међутим, после завршене представе никако нисам могао да нађем број гардеробе а што је још трагичније ни да се сетим како је изгледао и које је боје био капут.



РАДАР ЗА ПРИЈАТЕЉЕ

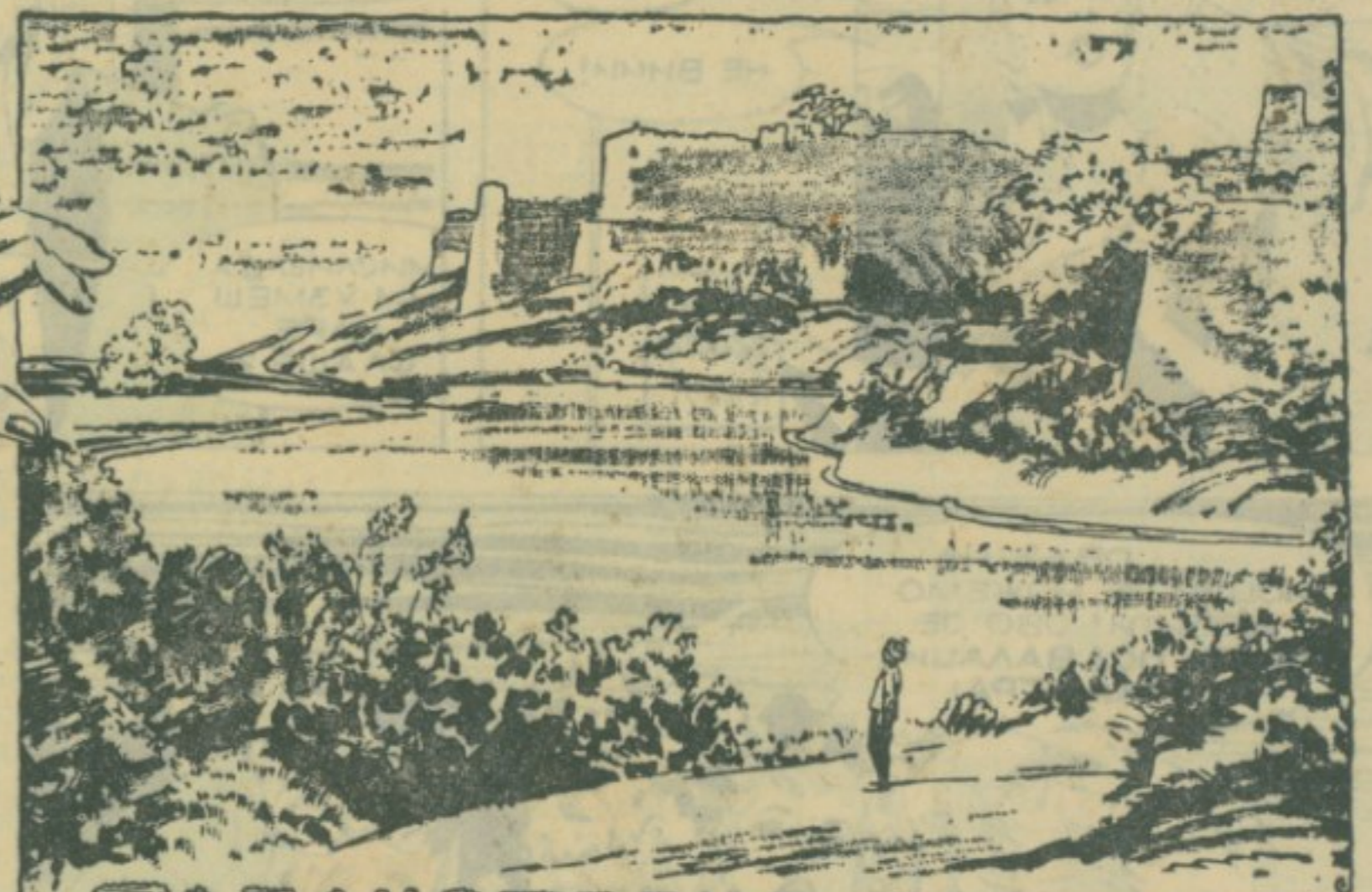
Француски песник Бодлер (1821 — 1867) носио је увек стари шешир безобличан, прљав и неодређене боје. Једног дана неки младић из једне угледне породице, с којим се Бодлер познавао, предложио песнику да сврати код његовог шеширчије и настави бољи шешир.

— Hehy! — одби га суво Бодлер — исувише ми је стало до њега.

— Стварно? А због чега?

— Знате, помоћу њега откривам лажне пријатеље.

Ripley's - Веровали или не!



ТАЈАНСТВЕНО ЈЕЗЕРО

ЈЕЗЕРО БАЈРАМ ГАТ У БЛИЗИНИ АМЕРИЧКОГ ГРАДА ГИЛДИЈА, ГОДИНУ ДАНА ЈЕ ПУНО ВОДЕ А ЗАТИМ ЈЕ ДВЕ СЛЕДЕЌЕ ГОДИНЕ ПОТПУНО СУВО!

СВЕТЛЕ ИЗВЕШТАЈЕ

МАНОРЕДО СЕТАЛА /1600-1680/

ЧУВЕНИ ИТАЛИЈАНСКИ ФИЗИЧАР БИО ЈЕ ПРВИ ЧОВЕК У ИСТОРИЈИ КОЈИ ЈЕ ПОГИНУО ОД УДАРЦА ЈЕДНОГ МЕТЕОРИТА



ЈЕДАН ПАС У РИДИНГУ /САД/ КОМЕ ЈЕ ЊЕГОВА ГОСПОДАРИЦА ОСТАВИЛА ТЕСТАМЕНТОМ 50000 ДОЛАРА, ИМА ДОМАКИЊУ, СТАН ОД ТРИ СОБЕ И СПАВАЊУ СОБУ С КЛИМА-УРЕЂАЈЕМ



СТЕНА-ТОРЗО

БАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У КАНАДИ



ПРОЗОРИ ЗА МРТВЕ

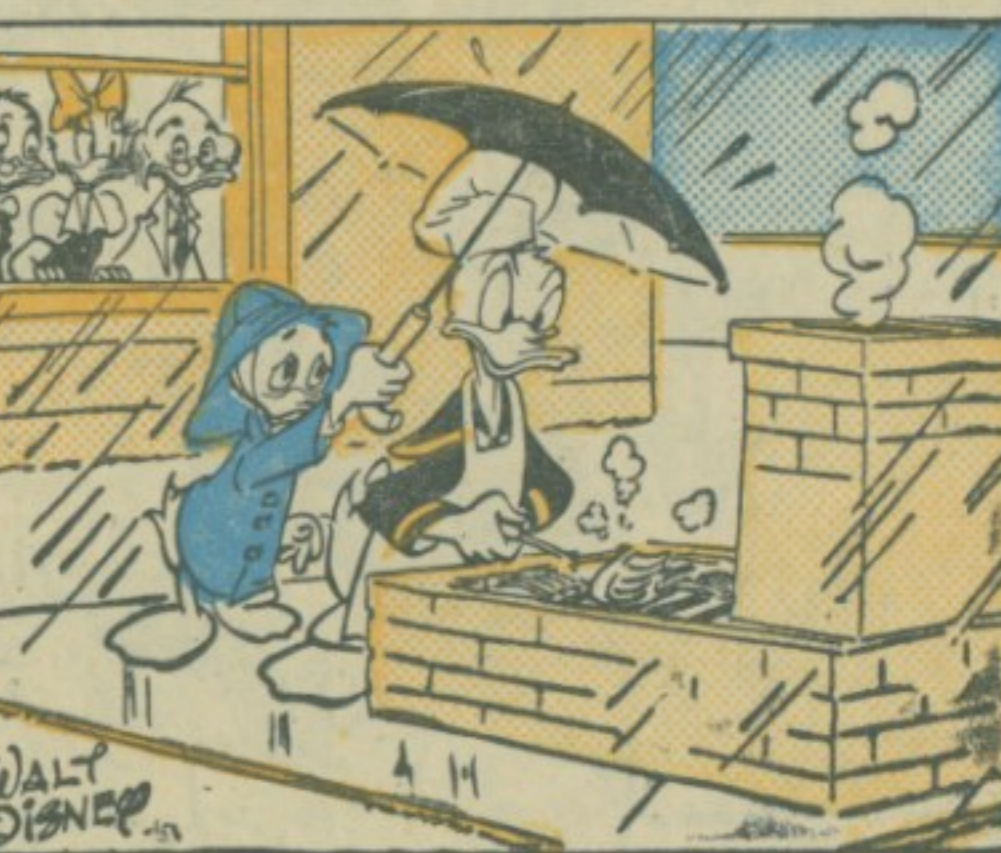
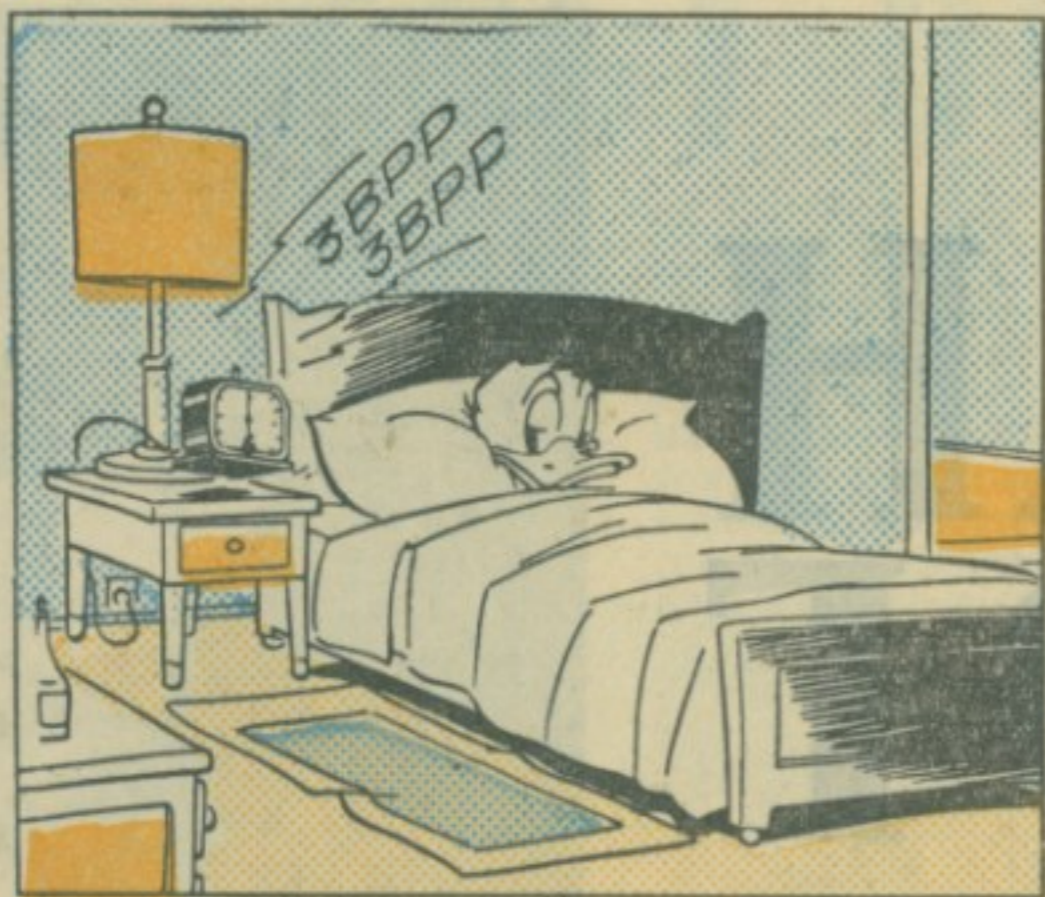
У КУЋАМА У ГРИСОНУ /ШВАЈЦАРСКА/ ШВАЈЦАРСКА У СОБАМА ЗА СПАВАЊЕ ПОСТОЈИ ЈЕДАН МАЛИ ПРОЗОР КОЈИ СЕ ОТВАРА САМО КАД У ЊИМА НЕКО УМРЕ!

ПРВА АМЕРИЧКА ЕКСПРЕСНА ПОШТАНСКА СЛУЖБА

- ОСНОВАНА 1839 - ПРЕНОСИЛА ЈЕ ПОШТИЛСКЕ У ТОРБАМА ОД СТАРИХ ПОЊАРА



© King Features Syndicate, Inc., 1966. World rights reserved.

WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ



ЏИМ КЛАРК

Није им само презиме заједничко — обојица спадају у најбоље међу најбољима: Џим из Шкотске на четири точка, а Рон из Аустралије — на две ноге. Џим је двоструки светски рекордер у ауто-тркама а Рон вишеструки светски рекордер — дугопругаш. Обојица безгранично воле спорт, којим се баве из чистог ентузијазма.

Џим Кларк је рођен на једној фарми на граници изме-

ОБОЈИЦА СЕ ПРЕЗИВАЈУ
КЛАРК

ђу Шкотске и Енглеске. Кларкови су од давнина фармери са великим имањем и огромним стадима оваца. Само је Џим „скренуо“ са тог пута. И зучио је аутомеханичарски занат и као врло млад почео да учествује у тркама аутомобила које је сам састављао од делова сакупљених са разних страна. Отац се није слагао с пасијом свога сина. Али је Џим био тврдоглав. Најзад га је „открио“ славни конструктор Колин Чепмен. Први пут је освојио светско првенство 1963. Године 1965. победио је Џим све америчке фаворите на трци у Индијанополису. То је после више од 40 година било први пут да један Европљанин победи на трци у Индијанополису.

Рон Кларк се креће брзином од 20 км/час — али на својим ногама. Међутим, он је на свој начин, најбржи човек на свету. Он држи рекорд у седам разних дисциплина. Међутим, никако није успео то да објасни и оправда се пред капитеном јер му овај није веровао да није примио дописницу.

— И данас се сећам како ме је капитен изгрдио због недоласка на утакмицу — сада са осмехом на лицу каже Кларк.

Дневни распоред Рона Кларка изгледа овако:

Устаје у 6,30 а онда трчи 5—6 километара. Затим добар доручак. У подне уместо ручка — тренинг. И на температури од 40 степени у хладу. Кларк трчи до 13,30. Затим пола часа гимнастике за јачање мишића. У 14 часова одлази у млечни ресторан где поједе и преко десет воћних сладолета што му угаси жеђ а не претоварује желудац. После рада у 18 часова — поново трчање 18—20 километара, тако да дневно пређе око 30 километара, зими и лети, без разлике и паузе, без обзира на временске прилике. То је начин, каже Рон, како се постаје светски рекордер. У Аустралији (Рон је рођен и живи у Мелбурну) највише се од спорта цени рагби, пливање и тенис. За атлетiku нема много одушевљења иако су 1956. у Мелбурну одржане олимпијске игре. Тамо нико није познавао 19-годишњег Рона Кларка који је у стадион унео олимпијску ватру, а данас је многоструки светски рекордер. Кларк чак сам плаћа да би смео да тренира

на Кемпел-крикет-граунду. Ожењен је и има двоје деце, а ради као финансијски стручњак у једном великом предузећу. Породица, позив и трчање, то су страсти Аустралијанца Рона Кларка, који је познатији у Европи него у својој домовини.



РОН КЛАРК

НЕЗАСЛУЖЕНА ГРДЊА

Стари Швајцарац Алексис Кларк 1962. године добио је дописницу. Њега су као играча месног тима позивали да игра у наредној утакмици. Дописница коју је старац примио 1962. упућена му је 1917. године кад је требало да се одржи та утакмица. Разуме се, како није примио дописницу није ни играо на утак-

Голман — научник

Познати дански физичар Нилс Бор кад је био млад волео је да игра фудбал. Једно време он је био голман репрезентације Данске. У току иг-

ре када би пред њиховом капијом настајало затишје, голман је на стивама правно прорачуне и исписивао разне формуле.

Уређује: Паја Патак

Ква
КваДОВОЉАН
РОЗЛОГ

Понај се тужи доктору да је болестан.

— А зашто редовно не узимате хладан туз сваког јутра као што сам вам проили пут рекао?

— Немам времена...

— Како, на то траје свега два минута?

— Јест' али ја изгубим читав сат пре него што се усудим да станем под туз.



КАКО ЗНАШ?

Раја се вратио из школе, и смејући се каже Гаји:

— Данас је у нашем разреду најбољи ђак све задатке из математике израдио позренио.

— Како знаш — чудно се Гаја.

— Па све је преписао од мене.

ИЗНЕОДНО
ПРОМЕНА

Ујка Паја каже Влаји који баш не воли много воду:

— Хајде опери уни на ћеш добити чоколадицу са сликом, а ако опереш и врат онда ћеш добити две...

— Ујка Паја, колико имам чоколадица са сликом?

— Десет комада — одговори Паја.

— Зар не би било боље да се одмах окупам.

КО ЈЕ БИО
ДРУГИ

Понај каже Пери:

— Знаш, Пери, читао сам да је умро онај Смит, али не знам ко је био онај други?

— Који други?

— Па у новинама пише: „С њим смо изгубили и једног талентованог писца“.

НАЈГУШЋА
МАГЛА

— Путовао сам по целом свету — прича Шила — али тако густу маглу нигде нисам видео као у Лондону.

— Ти можда ниси — каже Пери — али ја јесам.

— У коме граду?

— Не знам, нисам могао да га видим од магле.



ТО ВИДИ

— Раја — пита учитељ — шта видиш кад је лепо време?

— Видим дијано, плаво небо — одговори Раја.

— Одлично. А кад киша пада?

— Онда видим дно од амрела.

Гупилову галерију — четрдесетој, ако их пре тога продавалицу слика и уметничких репродукција ушла је нека раскошно одевена жена. Она је желела да за своју нову кућу купи слике. Цена је за њу била споредна. Хтела је да има најбоље слике, и то одређених размера, према величини зида у њеној соби, трпезарији, калону.

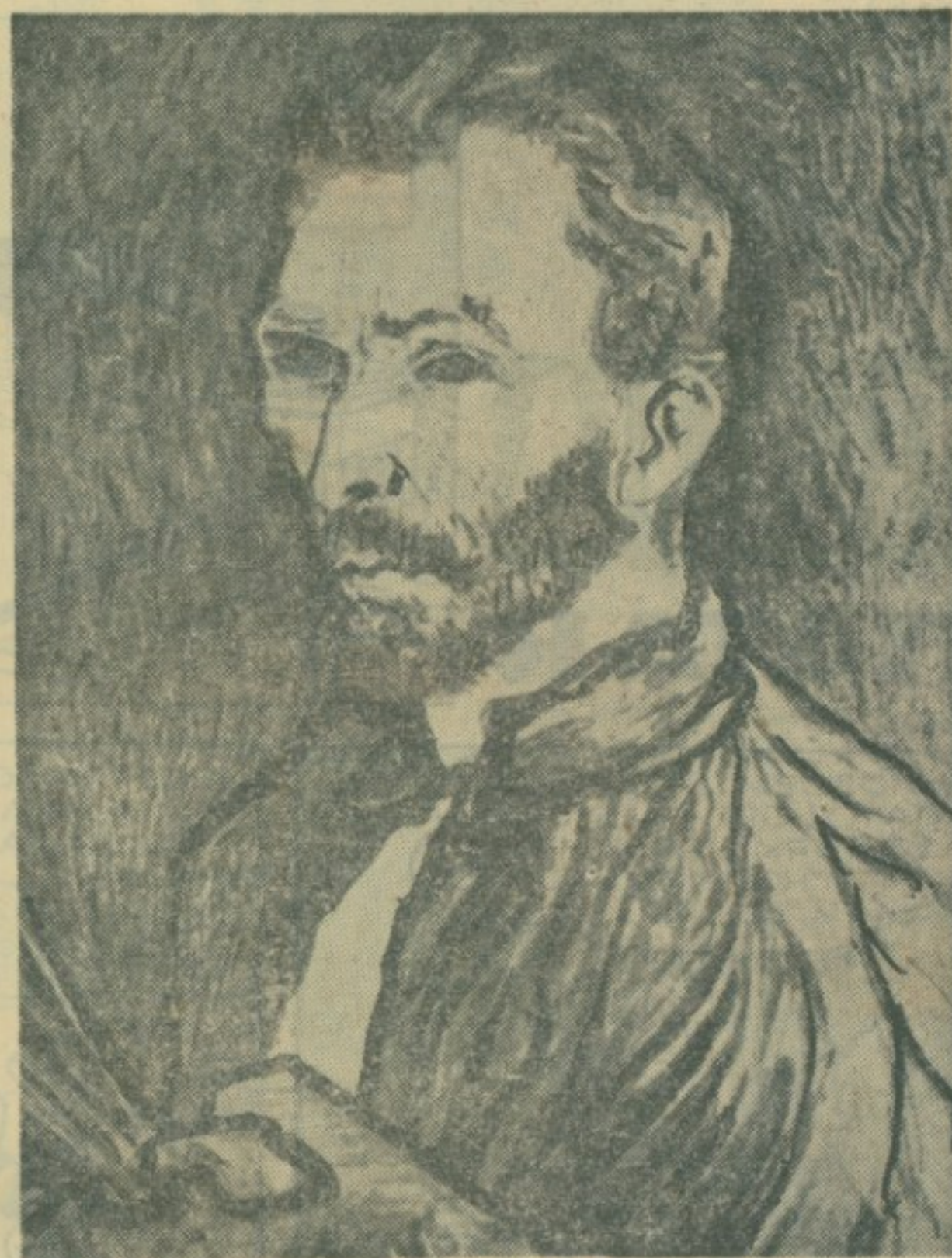
Читаво поподне мршави, риђокоси помоћник износио је пред њу најлепше слике којих је било у галерији. Међутим, ниједна од њих није јој се свидела. Она је одабирала и стављала на страну само слике најдречавијих и најупладливијих боја. Кад је одабрала и последњу, над Лондоном се већ била спустила ноћ. Риђокоси младић био је уморан и љут на ту богату жену која је била уверена да се заједно с новцем стиче и осећање за лепо. Због тога, кад му је она мало подругљиво рекла да је најзад направила до

четрдесетој, ако их пре тога није затрпала земља у окну или угушио гас, умирали су од туберкулозе. А за своју бедну плату могли су да купе само хлеб и, понекад, кисео сир.

Првих дана по доласку, Ван Гог је још веровао да ће тим људима помоћи ако им буде говорио о божјој љубави и о награди која их очекује на другом свету. Но, убрзо му је постало јасно да њима нису потребне проповеди већ стварна помоћ. Ван Гог проповедник постао је тада нека врста лекара, пријатељ и заштитник рудара. Новчану помоћ коју је добијао од оца трошио је на набавку лекова и хране коју је носио болесној и гладној деци, док је сам живео у старој, хладној колиби и гладовао. Ипак, још није био свестан промене која се у њему догодила. Кад је једног дана у руднику дошло до несреће и кад му је управник рудника, од кога је тражио да се

Vincent ВАН ГОГ

Поводом отварања изложбе слика и цртежа славног холандског сликара Винцента Ван Гога, наша редакција је примила већи број писама у којима читаоци изражавају жељу да нешто о њему прочитају у нашем листу. Како смо ми већ раније писали о Ван Гогу а ипак желимо да изађемо у сусрет читаоцима, то смо решили да учинимо изузетак и пренесемо један наш стари чланак, који је „Политикин забавник“ објавио поводом стогодишњице рођења овог великог уметника.



АУТОПОРТРЕТ



СУНЦОКРЕТИ

дар, повијених рамена, с првом капом натученом на чело. Нешто на том човеку привукао је Винцентова пажњу. Не свесним покретом извукао је из џепа комадић оловке и поче во писмо и брзим потезима нацртао уморног рудара како корача путем црним од угљене прашине.

Од тога дана Ван Гог је поново почео да обилази рударске колибе, али не с библијом, већ с хартијом и оловком у руци. Цртао је децу у игри, жене како кувају и перу, породице за оскудном вечером. Да би могао да купује хартију, готово је престао да једе. Најзад, је био уверен да је нашао позив који никад неће напустити. Али, његове снаге биле су мање од његових жеља и једнога јутра није више могао да устане из постеле. Потпуно исцрпеног, затекао га је брат Тео, који је дошао да га обиче.

Двојицу браће још од најранијег детињства везивала је дубока љубав и разумевање. Иако је био младић, Тео се осећао помало кривим што се његов брат налази у таквом стању. Кад је видео Винцентове цртеже било му је јасно да је сликање постало саставни део братовљевог живота и он му је предложио да пређе у Хаг и да учи сликарство, а он ће му из Париза, где је био продавац у Гупиловој продаваници, слати новац потребан за живот.

„Ван Гог неће постати сликар“

Наредне године биле су испуњене борбом да овлада сликарском техником и да задовољи захтеве својих учитеља. Међутим, они нису могли да схвате начин уобличавања људских фигура, нити су мо-

гли да одобре његов избор мотива: сејачи који иду погнути као да су стопљени с земљом, ткача за разбојем, сиромашну сељачку породицу око стола на коме се пуже кувани кромпир. „Винцент Ван Гог никад неће постати сликар“ говорили су његови учитељи, а тако су мислили чак и његови пријатељи у Хагу.

Разумео га је једини Тео. Зато је 1866. године, неколико месеци после очеве смрти, Винцент спаковао своја платна и боје и, оставивши заувек круту холандску грађанску средину и њену уметност, отпутовао у Париз.

У међуспрату једне галерије на Монмартру, у којој је Тео био управник, Винцент је први пут угледао слике чувених француских уметника: Монеа, Писарова, Манеа и Дегаа. Уметнички Париз, истина, још их није био признао и Тео је једва добио дозволу да их излаже у споредним просторијама своје галерије. Винцент је био збуњен и поново се осетио изгубљеним. У том тренутку заиста је поверовао да никад неће постати сликар, јер су сва његова платна била тамна и без живота. Прошло је дуго времена док му се вратило самопоуздање. Тулуз-Лотрек, Гоген и други млади париски сликари успели су да га увере да он има талент и добру руку и да у своје слике треба само да унесе више смелости и ведрине.

Први дани у Паризу протекли су у знаку лутања и

тражења сликарског израза. Плашећи се да ће међу младим и снажним сликарским индивидуалностима, чији је утицај на себи осећао, нестати правог Ван Гога, одлучио је да побегне из Париза.

На сунчаном југу

Чим је стигао у сунчани Арл, Винцент је узео сликарске ногаре и отишао у поље. Никад у свом животу он није видео такве боје, небо је било тако отворено плаво да је губило своје плаветнило и изгледало безбојно, а дрвеће као да је било презасићено зеленом бојом. Осећао је да је најзад стигао у место у коме ће наћи свој сликарски израз.

Он није знао за одмор. Јутро га је затицало у пољу, а ноћ га није могла одвојити од чемпреса које је купала месечина. Мештани нису могли да разумеју његову неодржљиву жудњу за сликањем, па су га прозвали „риђокосим лудаком“. Али, он се није обазирао на то већ је и даље неуморно радио. Здравље и нерви све више су му попуштали, а злуреди надимак стицао је све веће оправдање. Једне вечери у стању преморености и потпуног растројства, он је себи одсекао десно ухо. Другом приликом, наспруо је на сликара Гогена, који му је био дошао у госте. Тако је почео лагано умирање човека Ван Гога, мада се сликар Ван Гог још уздицао.

У оближњој болници за ду-

шевне болести у Сен Ремију, у коју је мирно отишао верујући у оздрављење, сликао је и даље са истим жаром. Међутим, напади лудила најчешће су баш онда када је лекар веровао да се више неће поновити. Ту, у душевној болници Ван Гог је први пут примио вест да је једна његова слика продата.

Тео никада није могао да верује да Винценту нема спаса и нашао му је уточиште у Оверу, код доктора Гашеа, љубитеља уметности и искусног психијатра. Једно време болесник се осећао добро и сликао је. Ту је, између осталог, израдио и познати портрет доктора Гашеа.

Трагичан крај

Али, једног дана 1890. године нашли су га рањеног пред једном кафаном. Пуцао је на себе и истог дана увече издахнуо. Око његовог ковчега нашли су се његов брат, доктор Гаше и многи пријатељи, а свуда околу, на зидовима и столовима биле су његове слике. То је била прва изложба слика Винцента Ван Гога.

Данас се Ван Гогова платна налазе у многим великим музејима света, а највише их има у Амстердаму. Мада је почео да слика кад му је било 28 година — живео је свега 37 — он је израдио преко 600 слика. За живота мучен неверицом и непризнат од многих, данас га сматрају једним од највећих уметника новејег сликарства.

бар избор, он није могао да се савлада и одговорио је: „Да сте бирали завезаних очију не бисте изабрали горе и ружније слике“. Жена га је љутито погледала и без речи изашла из продаванице. Тако је галерија Гупил изгубила најбољег купца у том месecu, а Винцент Ван Гог своје запослење.

Теодор Ван Гог, његов отац, који је био свештеник, изгледа да се обрадовао овом изјави. Јер, још од давнина у породици Ван Гог увек је био по један свештеник. Због тога, кад се Винцент најзад вратио у родитељску кућу, пошто је окушао разна занимања, отац је успео да га убеди да треба да студира теологију.

После годину дана провео их на теолошким студијама у Амстердаму, младићу је било јасно да нема нимало воље да постане свештеник. Напустио је студије и после тога данима лутао улицама, не знајући шта да ради. Већ му је било досадно да мења занимања и одлуке, па је пристао на предлог пастора Питерсена да оде у рударску област Боринаж, на југу Белгије, и да тамо буде бесплатни проповедник док му пастор не нађе погодније место.

Међу рударима

Рударска насеобина Мали Васмес била је најсиромашније насеље које је Ван Гог икад видео. Дрвене колибе с подом од набијене земље у којима су рудари живели биле су покривене маховином, а пукотине између распукалих балвана запушене крпама. Преко дана насеобина је била потпуно пуста, јер су сви њени становници — мушкарци и жене, па чак и деца и девојчице изнад осам година — радили у руднику. Сви су они имали исту судбину: у двадесетој години почињала је да их мучи „грознаца“, а у



СЛИКАР НА ПУТУ ПРЕМА ТАРАСКОНУ

БОЈА РАДНОГ ОДЕЛА

Проблему боје радних одева била је посвећена нарочита међународна конференција стручњака одржана у Дрездену, у Источној Немачкој. На конференцији су учествовали стручњаци из петнаест земаља. Они су се сложили да су за разна занимања потребне тканине које различито одражавају светлост. Савременим условима рада најбоље одговара једанаест боја међу којима су светлотиркизна, тамнотиркизна, боја беле кафе, светлоплава, прљаворужичаста, светломирка и засићено плава.

Ево неких савета из закључака конференције. За особље у здравственим установама и продавце животињих намирница најпогоднија је светлотиркизна боја. Прљаворуужичаста препоручује се особљу у дечјим јаслицама и вр-



тићима, фризерима и канцеларијским радницима. Светлоплава је најпогоднија за медицинске лабораторије, конструкторске бироје и хемијска предузећа, а тамнотиркизна за ваљанице метала и за машинску индустрију.

СИПА ПОМАЖЕ ЛЕКАРУ

Занимљив и користан препарат добивен је из пљувачке жлезде сипе из Средоземног мора. Назван је еледу-

зин, састоји се од 11 аминокиселина и представља досад најефикасније средство за ширење крвних судова.

ЗА СНОБОВЕ

Суседи ће пући од зависти кад од вас добију разгледницу са Хаваја, зар не?

Један часопис из Малмеа, у Шведској, одлучио је да Европљанима, чији буџети не дозвољавају излете на „рајска“ острва у Тихом океану, омогући такво шепурење пред познаницима и сродницима. Само треба на адресу часописа послати око 200 динара. Обрнутом поштом часопис вам пошаље оригиналну разгледницу с Хаваја да на њој напишете адресу познаника, по здрав и, рецимо, како сте одушевљени играма хула-хула. Затим разгледницу треба опет вратити у Малме, а дирекција часописа ће се за тим побринути да сва таква пошта заиста стигне у поштанске сандучиће у Ховолулу или неком другом месту на Хавајима одакле ће затим редовним путем и са оригиналним поштанским жигом бити достављене адресату.

ЦРТИЦЕ ИЗ БИОЛОГИЈЕ



тања" тела. Један од елемената овог начина пливања, тј. „кретања без покретања“ лежи у томе што се реп делфина покреће учестаношћу коју је толим оком немогуће запознати.

Данас се за најбржу сувоzemну животињу сматра гепард: он може да трчи и брзином од 140 км на час! Делфин је рекордер у брзини пливања: забележено је да га у води нису могли да стигну ни најбжи чамци. У чему је тајна овако лаког и брзог кретања делфина кроз воду. Мисли се да он то постиже првенствено захваљујући грађи тела, односно његовом облику, који може да послужи као пример одређене савршености у природи.

Тело делфина је живо торпедо са готово идеалним аеродинамичним обликом. Интересантно је да потпуна симетрија тела делфина није изражена на глави. Лева поло-

према репу. Као последица таквог начина пробијања кроз воду — сматра овај академик — лобања делфина је током дуготрајне еволуције претрпела промене, њена лева половина се смањила.

И друге особености у грађи тела делфина помажу овом морском сисару да се лако и брзо пробија кроз воду. Кожа делфина је споља премазана нарочитом масном излучевином што умногоме олакшава клизање животиње кроз воду. Осим тога, необично једар мастан слој, који се налази испод коже чини кожу врло еластичном и осетљивом и на најмањи додир таласа. Када талас удари у овако грађену кожу он не одскаче као од чврстог тела, што би успоравало кретање, него се гаси и лако мимолази тело без већег отпора.

Да ли би по угледу на делфина човечја рука могла да начини нешто слично? Нешто пре другог светског рата немачки инжењер Макс Крамер предложио је да се подморнице пресвуку споља материјалом који би по грађи унеколико подсећао на кожу делфина. Међутим, вештачка кожа није могла да побољша или повећа способност пробијања подморнице кроз воду. Док је овај експеримент пропao, интересантно је да је један други успео. У послератним годинама инжењери-конструктори покушали су да опишу торпедо кожом делфина како би констатовали да ли сада природна кожа олакшава пролазак тела кроз воду. Они су са дивљењем открили да је брзина торпеда порасла за два пута и да уколико је брзина већа, кожа делфина више доприни си повећању брзине, односно олакшању пробијања кроз воду!

Још једна загонетка из живота делфина није природњацима давала мира: запажено је да делфини у току пливања понекад отварају уста. Сматрало се — с обзиром да је делфин сисар и да дише плућима — да он ово чини како би прогутао неопходну количину ваздуха. Међутим, ово објашњење је отпало одмах кад је руски научник Бер, још у прошлом веку, доказао да уста делфина нису повезана са дисајним путевима већ да животиња ваздух узима кроз носне отворе који воде у душник и плућа. Тек у новије време откривено је да се у корену језика делфина налазе посебне јамнице, нека удубљења, којих иначе нема код других сисара. Претпоставља се да су ове јамнице посебна чула која, према тврђењима неких аутора, имају неке везе и са оријентацијом животиње у простору.

Из великог броја посматрања и описа може се закључити да су делфини врло снажљиве животиње. По мишљењу многих истраживача делфин има посебан однос према човеку. И поред осамдесет осам опасних зуба, делфин никада не напада човека. До данас још нигде у свету није забележен такав случај. Међутим, описано је више примера када су делфини помагали људима који су доживели бродолом да би их спасили и догuralи до обале.

Још су Аристотел и Плиније описали дружење једног човека са делфином. Овај делфин је често носио на леђима свога друга — дечака преко Напуљског залива. Они на воде да је дечак умео да дозива делфина звиждуком, пруживши му увек пре „вожње“ хлеб умочен у вино! Иако овај опис личи на легенду, према данашњим схватањима и прикупљеним подацима о степену интелигенције делфина, није тешко поверовати у казивање античких научника.

Данас су познате и многе друге особине делфина, које заслужују да се помену. За време транспорта група делфина у један велики експериментални базен у САД, десило се да је особље испустило једног делфина. Он је ударио главом о зид при чему се ошамутило и потонуо на дно акваријума. Одмах су до свога друга подigli остале делфини, додигли га на површину и тако спречили да

се удави. Одржавали су га на површини све док се није опоравио.

По мишљењу неких америчких биолога, са којим се иначе други признати стручњаци не слажу, врло је веро-

ватно да ће се у будућности — када се прикупи још уредљивијих података о њиховом животу — доказати да се ове животиње могу да сматрају за разумна бића.

КАКО ЋЕ ИЗГЛЕДАТИ ЧОВЕК БУДУЋНОСТИ

Често се може чути питање да ли се човек и даље биолошки развија, траје ли његова еволуција и данас. Иако је човек стварањем друштвених заједница, цивилизације и културе умногосте отргао себе од утицаја немилосрдних закона природног одабирања, већина биолога сматра да човекова еволуција — истина нешто измењена — траје и даље. Заснивајући своје мишљење на значајним резултатима савремене експерименталне биологије чувени француски биолог Жан Ростан указује да су на видлику могућности преображавања човека — Homo naturalis — у једну нову врсту — Homo biologicus.

Научници сматрају да не само да се еволуционо мењање човека као и сваке друге биолошке врсте врши и данас и да ће се одвијати и у будућности, већ да се брзина човекове еволуције повећава. Упо ређујући остатке коштију наших далеких и ближих предака, посебно поредећи размере лобање и лица људи из разних епоха, биолози су дошли до закључка да се брзина еволуционих промена човека за последњих 500.000 година знатно увећала! Ово није тако дуг период, јер једна човекова генерација износи више деценија. Уколико је живот једне генерације краћи, утолико је, изгледа, еволуција тих живих бића бржа. Најбољи пример за то су бактерије.

Дугогодишње изучавање скелета човека показало је да се реп човекових предака све до 4 до 5 смањених прстенова (понегде свега 3), који ће, како се мисли, у будућности такође нестати. Исто тако, први пршљен кичменице човека, који се стручно назива атлас, понекад срста са лобањом и у овоме неки анатоми виде корак даље у еволуцији човека. Научници претпостављају да ће први пршљен код будућег човека ући у састав лобање. На основу ових и још неких других података совјетски научник Н. Д. Бушмански дошао је до интересантног закључка да кичмени стуб човека показује јасну тенденцију скраћивања.

Научници сматрају да се у исто време врши постепено смањивање броја ребара, а своје претпоставке заснивају на неретким случајевима да човеку недостаје прво или два наеста ребра.

Не треба схватити да научници до ових података долазе само на основу неколико случајева. Велику помоћ биолозима, посебно анатомима и научницима који се баве проучавањем развоја живих бића, пружа тзв. еволуциони метод проучавања еволуције неких делова организма код више врста живих бића. Тако се на основу упоредног (компаративног) проучавања различитих кичмењака дошло до интересантног закључка о постепеном нестајању носних костију код неких највиших кичмењака. Ако погледамо изглед коштију у низу кичмењака, почев од прастарих изумрлих гинзаваца, лако се може запазити да се током еволуције размере носних костију смањују. Тако су носне кости код виших мајмуна (горила) готово редуциране и нестале. Носне кости човека су у ствари јако редуциране покривне кости лобање, па се претпоставља да ће се и ове кости код будућег човека потпуно изгубити.

Свако од нас из искуства зна да последњи кутњаци човека, тзв. умњаци (dentes serotini) излазе тек у 17. или 18. години. Нису ретки случајеви да се ови зуби не појаве све до 30 или 40 године или да се уопште и не појаве.

И ови ће зуби, по мишљењу већине научника, постепено потпуно нестати. В. Лехе у овом смислу иде још даље када каже: „Готово сигурно можемо рећи да ће човек изгубити горње бочне секућне као и умњаци“.

Ове чињенице као и низ других навеле су извесне истраживаче — Г. Бушан — да изјаве да ће „човек будућности имати јако редуциран зубни систем“. И научник Грејори се изражава у истом смислу и каже: „Будући човек ће имати 28 уместо 32 зуба, јер ће умњаци ишчезнути“.

Сматра се да ће код будућних људи доћи до слабења вилица, што се већ данас често запажа, јер савремени на чин живота доноси лака и кашаста јела тако да је употреба зуба и вилица сведена на минимум. Ако будући људи, пише такође поменути научник Грејори, „не буду јели меко и поврће, него буду употребљавали само екстракте, мишићи за жвакање и вилице постаће још слабији“.

Исто је тако значајно и питање како ће изгледати мозак а сходно томе и умне способности будућег човека. Изучавањем лобања и мерењем димензија глава живих људи извесни научници покушавају да докажу да је древно становништво Европе имало издуженије лобање него људи данас, што треба да значи да се лобања постепено развија у правцу лоптасте форме уз повећање димензија и запремине.



Интересантну изјаву о изгледу будућег човека дао је енглески професор Холден рекавши: „Човек ће имати већу главу и мање зуба него ми; његове кретеће ће бити вештије али не и снажније. Он ће се развијати споро и продужиће да учи до зрелог доба, које ће бити негде око 40 или 50 година; живеће неколико stoleћа. Биће паметнији и мање потчињен инстинктивима“.

На крају треба рећи да ово мишљење није усамљено, постоји више сличних мишљења и „пророчанстава“ (Х. Л. Шапиро и др.) о изгледу будућних људи, мада се некима од њих може да припише прилична слобода закључивања. Будућу еволуцију човека они виде „тенденциозно“ и према неком свом субјективном прототипу. Међутим, како еволуција човека траје врло дуго, готово је сигурно да ми нећемо доживети да сва оваква или слична мишљења буду доказана или пак оповргнута.

ДЕЛФИНИ НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИ МОРСКИ СИСАРИ

Животу и навикама делфина појављују се већ више година на страницима многих листова опширне илустроване репортаже. Научници свакодневно у својим часописима и различитим публикацијама пишу о новим и занимљивим особинама ових сисара. Тако је амерички природњак А. Вудрук посматрао са свога бродућа, који је пловно брзином од око 10 чворова на сат, начин пливања делфина. Био је изненађен не толико брзином којом делфин плива већ тиме што он плива „без покре-

вина главе је знатно мања од десне! Биолози који су проучавали овај феномен нису могли да пруже одговор зашто је тако већ су то учили физичари. Ослањајући се на тачне математичке прорачуне совјетски академик В. Шулејкин засновао је интересанту теорију о томе како се креће делфин: делфин се креће односно плива, уврћући главом кроз воду исто онако како се креће напред навртањ са левим навојем (лозом). При томе се по телу животиње простире талас, који расте од главе



ЧУДНА СТРАЖА

У енглеском граду Дамбартону складишта с вискијем чува комбинавана стража. Она се састоји од наоружаних војника и од 27 гусака. У случају опасности гуске нападају такву дреку да ниједан, па ни најдрскији, ловов не рескира да уђе у складиште.

ИСПЕЦИ ПА РЕЦИ

Док је Карл Лине, познати шведски ботаничар, учио средњу школу, његови наставници нису имали нимало лепо мишљење о његовој будућности:

— Ваш син није способан да учи у средњој школи — говорили су оцу Карла Линеа. Узалуд траћи време и новац. Он није способан за науку и напоран рад. Уместо да учи латински, он губи време и лепа трава на хартију. Најбоље би било да га испишете из школе и да га дате на неки занат, на пример, за обућара.

ШТА ЈЕ ЦЕНТЛМЕН

Слуга познатог научника Франклина, црнац, једном је упитао Франклина шта је то центлмен.

Франклин му је одговорио: — То је такво биће које једе, пије, спава и ништа не ради.

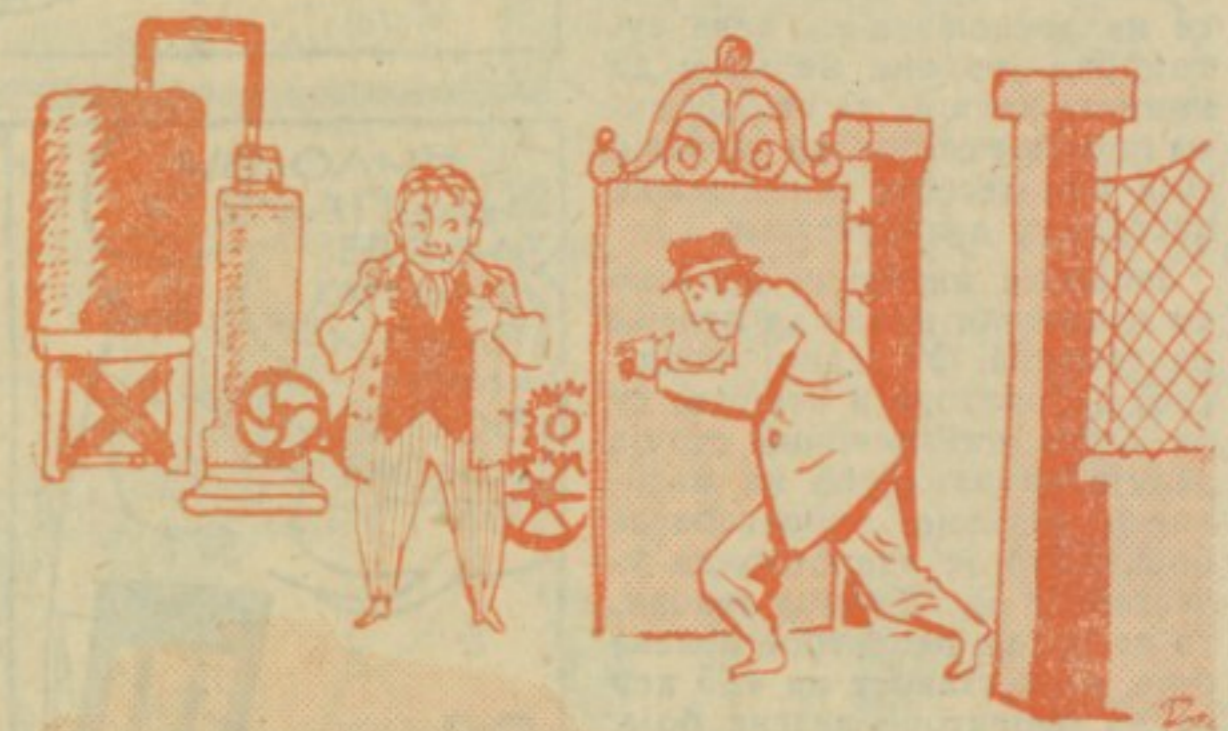
После извесног времена слуга дотрча до Франклина и рече му:

— Господару, сад и ја знам шта је центлмен. Човек ради, коњ ради, во ради, а само свиња једе, спава и ништа не ради. Она је по свој прилици центлмен.

ПЕТЛОВО ВРЕМЕ

За време предавања које је држао познати руски палеонтолог Ковалевски један студент закуцарио као петло. Сви се насмејаше. Са студентима се насмејао и Ковалевски, а затим је извадио сат и рекао:

— Много закашљава. Судећи по мом сату, сада је сад по подне, а судећи по петловом певању — три сата ујутру. Али верујте мојим речима: инстинкт најнижих животињских врста је непогрешив.



КАПИЈА БЕЗ ГРЕШКЕ

Едисонов познаници дуго су се чудили зашто се тешко затвара његова капија. Једном неко од њих рече Едисону:

— Геније као што сте ви, могао би да конструише савршену капију.

— А мени се чини — одговори Едисон — да је капија направљена генијално. Она је спојена с пумпом домаћег водовода. Сваки ко хоће да уђе унутра, напумпа у цистерну 20 литара воде.

САД МОЖЕ У БИОСКОП

Један Швеђанин био је висок 2 метра и 28 сантиметара. Превисок раст причињавао му је много незгода. Није могао да поседује биоскоп и позориште. Тамо га је сваки пут сретало негодовање и добацивање људи који су седели иза њега. Несрећни човек обратио се лекарима с молбом да га „скрате“.

Професор Хунар Либер извршио је операцију тако што је скратио цеванице и бедрене кости, а просе тога оно што је остало спојио као и код обичних прелома. Операција је успела и пацијент је доведен до „нормалног раста“.

ПРВИ ЧАЈ У РУСИЈИ

Године 1638. монголски кан послао је руском цару Михаилу Фјодоровичу богате дарове: самуровину, скупоцено оружје итд. Али руски цар највише се обрадовао када му је посланик монголског кана принео у сребрној чаши тамнозелени напиток — чај. Окусивши непознато пиће, цар је обрисао браду брукотним рукавом и промрмљао: „Добар напиток, дајте још!“ То је први чај који је попио у Русији.

НАЈВЕЋИ ЧОВЕК

Родитељи Сулејмана Нашнуша били су јако забринуте. Дечак је растао тако брзо да је у 17. години био висок 2 и по метра. Што је најинтересантније Сулејман и сада расте, а докле ће то да траје нико не зна.



О АФРИКО, ГРИМ ТЕ

Римски војсковођа Јулије Цезар приликом искрцавања у Африку спотакао се и пао. Било му је јако непријатно, али се брзо снађе и узвикну:
— О Африко, ја те грлим!

ПИТАЊЕ О НОСУ

Једном су питали Сократа који је део тела најмање осетљив у човека.
— Нос — одговорио је Сократ. — Моја баба читав живот је вукла мога деду за нос, а он то није осећао.

ИЗВИЊЕЊЕ ПАРЛАМЕНТУ

Познати енглески писац Шеридан у једној својој комедији није се баш лепо изразио о енглеском парламенту. Због тога је Шеридан по судској пресуди морао да се извињаваше парламенту на коленима.

Писац је дошао у парламент, ушао у салу, клекнуо на колена а затим устао, узео из џепа марамицу и бришући њоме колена, рекао:
— Пих, како је прљав овај Дом.

Певао је да оглувиш

Дуго година у Бољшем театру грмели су басови браће Пирогових. Редак певачки дар браћа су наследила од свог деде Ивана Пирогова бурлака са Оке.

— Реци ми, молим те, какав је био отприлике глас мога деде — упита једном Александар Пирогов, своју мајку Марфу. — Је ли имао глас као ја, или као Григорије и Михајло?

— Како да ти кажем си не, одговорила је мајка. — Деда није радио као глумац, него је певао за време великих празника. И то када би прописно потегао... У кући га нипошто ниси могао слушати, иначе би оглувео. Када би ви сви одједном запевали, можда би ме тек онда подсетили на дедин глас... А чијем је гласу био сличан његов глас, то ти не знам рећи.

Мера

Њредосѣрожносѣи

Америчког научника-физичара Роберта Вуда једном су позвали да одржи предавање на филарелфјском универзитету. Тема његовог предавања била је: „Пламен“. Да би потврдио своје мисли Вуд је приказао и упаљене ацетиленске лампе. Затим је приказао разне цеве са

плавичастим пламеном, који су звиздале, а затим је експлодирале итд.

Када је предавање било завршено, Вуд је обрисао зној са чела, извадио лулу и спремао се да је запали шибицом. У том тренутку ватрогасца који је стајао у углу узвикнуо је:
— Хеј, то је забрањено.



ЦИЉ ЈЕДНОГ СПАРТАНЦА

Једнога Спартанца исмејавали су Грци из других градова што иако хром иде у бој. Он им је на то овако одговорио:

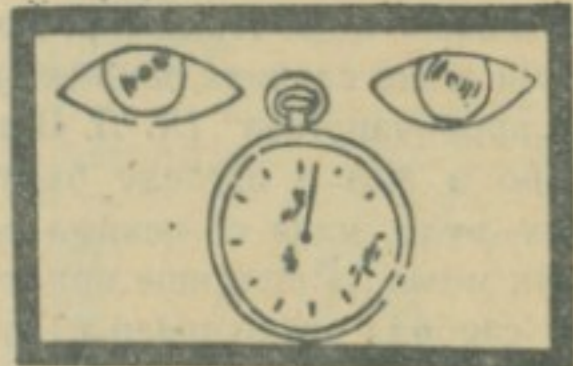
— Ја идем са циљем да се борим, а не да бежим од борбе.

ДУХОВИТА ОПОМЕНА

Грчки филозоф Талес имао је обичај да ноћу посматра звезде. Тако једном посматрајући ведро небо и шетајући унаоколо, паде у неку јаму. Уто прође нека жена и рече му:
— Видиш звезде, а не видиш шта ти је пред ногама.

СПОМЕНИК КЛИМИ

У шпанском граду Денију подигнут је споменик клими: камен монолит украшен гигантским термометром. На споменику је урезан натпис: „Само у Денију наћи ћете пријатну климу: тако суву као у Аликанту, меку као у Малаги, а постојану као у Мајорци“.



ВРАЋЕНЕ БОЈЕ

За неколико милиона људи на Земљиној кугли нема гото во никакве разлике у боји између црвених ружиних латица и зелена лишћа. То су далтонисти — људи који лоше разликују боје. Шарене сликарске мртве природе и живописне пејзаже они виде као црно-бели филм. Далтонистима се не дозвољава да возе аутомобиле јер они не могу да примете када се на semaфорима промене светлосни сигнали. Има још десетак занимања недоступних далтонистима.

Јапански научници недавно су пронашли начин за лечење далтонизма. У једној тоksiјској лабораторији открили су да слаба наизменична струја делује надражујуће на недовољно активне рецепторе за боје. Тако је утврђено да учестаност од 77 херца лекови, то делује на рецепторе црвене боје, а учестаност од 42,5 херца на рецепторе зелене боје. Једна сеанса у лечењу траје око десет минута. Полугодишња кура лечења, тврде јапански лекари, претвара далтонисту у човека који потпуно нормално види и разликује све боје.

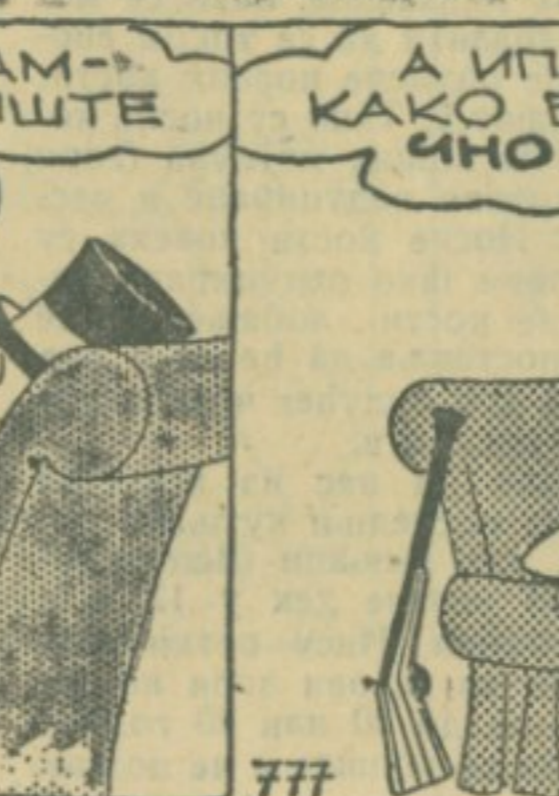
БОЉЕ БЕЗ НАГРАДЕ

У Перуу је недавно организована лутрија у којој треба дуже време да проведу у болници. Главни згодик је бесплатна операција слепог црева или крајника — по вољи „срећног“ добитника.

»АНТИАЛКОХОЛИЧАРСКИ« КЉУЧ

У Сједињеним Америчким Државама патентирани су „антиалкохолничарски“ кључ за аутомобиле. Справица је толико компликована да њоме мотор може да стави у покрет само особа која, како стручњаци кажу, у том тренутку располаже свим својим физичким и психичким моћима. А оне се, као што је познато, нарло смањују са сваком испијеном чашicom.

МУМИИ И ВАМПИР



АУТОМАТИКА У ГНЕЗДУ СМУЂА

У пролеће, када се реке ослободе леда смуђени почињу да граде своја гнезда на корењу дрвећа што расте крај самих обала. Они најпре очистише корење од муља, затим између њега начине мало удубљење и ту полажу икру која се чврсто слепи са видовима гнезда. Брижни очеви-смугеви остају крај гнезда да бране своје потомство од најезде мањих риба-разбојника, а да би око икре вода увек била свежа, они је хладе, машући грудним перајем.

Смуђ мора да хлади гнездо јер његовом потомству прети опасност: ако се у гнезду појави само једно оштећено или оболело зрно икре око њега одмах почињу да труле и остала. На срећу то се догађа веома ретко: оболела и угинула зрна икре у већини случајева аутоматски се удаљавају од гнезда.

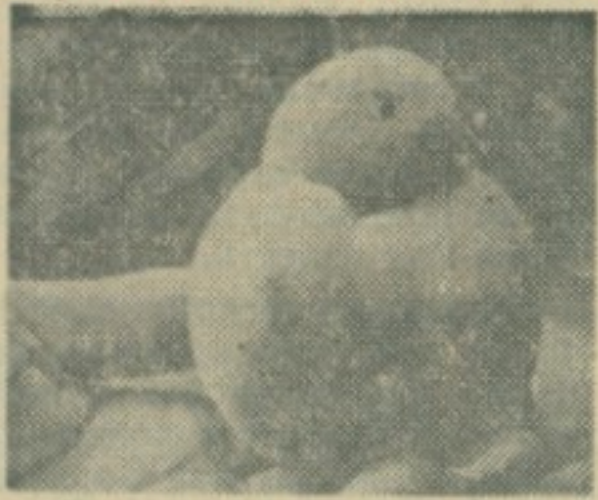
Свако зрно икре смуга оболело је не једном већ двама опнама: дебелом спољашњом и веома танком унутрашњом. Унутрашња опна много је већа од спољашње и због тога лежи под њом као згужвана футрола. Ако зрно икре угине спољашња опна иструли и тада се унутрашња, ослобођена, рашири. На тај начин зрно икре повећа запремину али се зато његова специфична тежина смањи. Због тога се оно само издиже на површину и напушта гнездо.

ЖИВЕ УЛАЗНИЦЕ

У зоолошком врту у Окленду, на Новом Зеланду, деца плаћају улазнице — црвима. Због дуготрајне суше црви су постали у читавој околини Окленда права реткост. А они су главна храна ретких птица киви којих у зоолошком врту има два пара. Новим начином плаћања задовољна су и деца, и птице.

...НАСТАВИКЕ СЕ

ШАЛЕ ПРИРОДЕ



Пиле које се тек излегло, помислићете кад погледате снимак. То смо и ми помислили када су нам показали ову брескву.



Циновска корњача! А када се приђе ближе види се да је то само корен старог бора који чека свој крај на обали Балтичког мора.



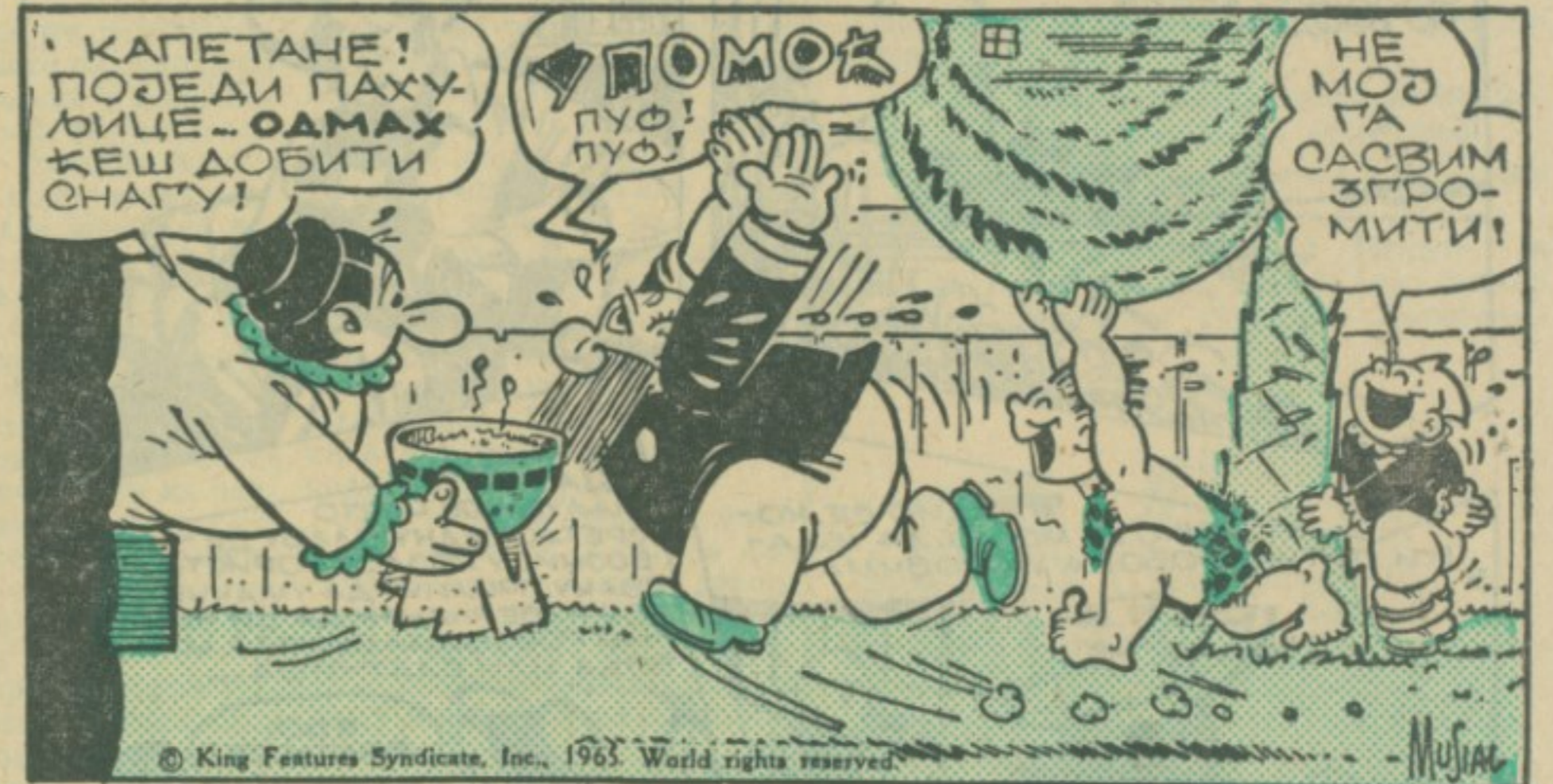
Рукавица, зар не? Тако је израсла и обликовала се у земљи једна обична — мрква.



Зар овај чворновати кромпир не подсећа на неку тајанствену зверчицу?



На капи велике печурке угодно су се сместили две њене мање сроднице.



СИРОТА ПРИНЦЕЗА



ХУМОРЕСКА

Купио сам кћерки књижицу „Бајке“. У њој је било прича о добрим чаробницима, о виллама, о злом човеку Плавој бради и о принцези. Читала је цело вече. А сутрадан чуо сам како млађем брату препричава једну причу:

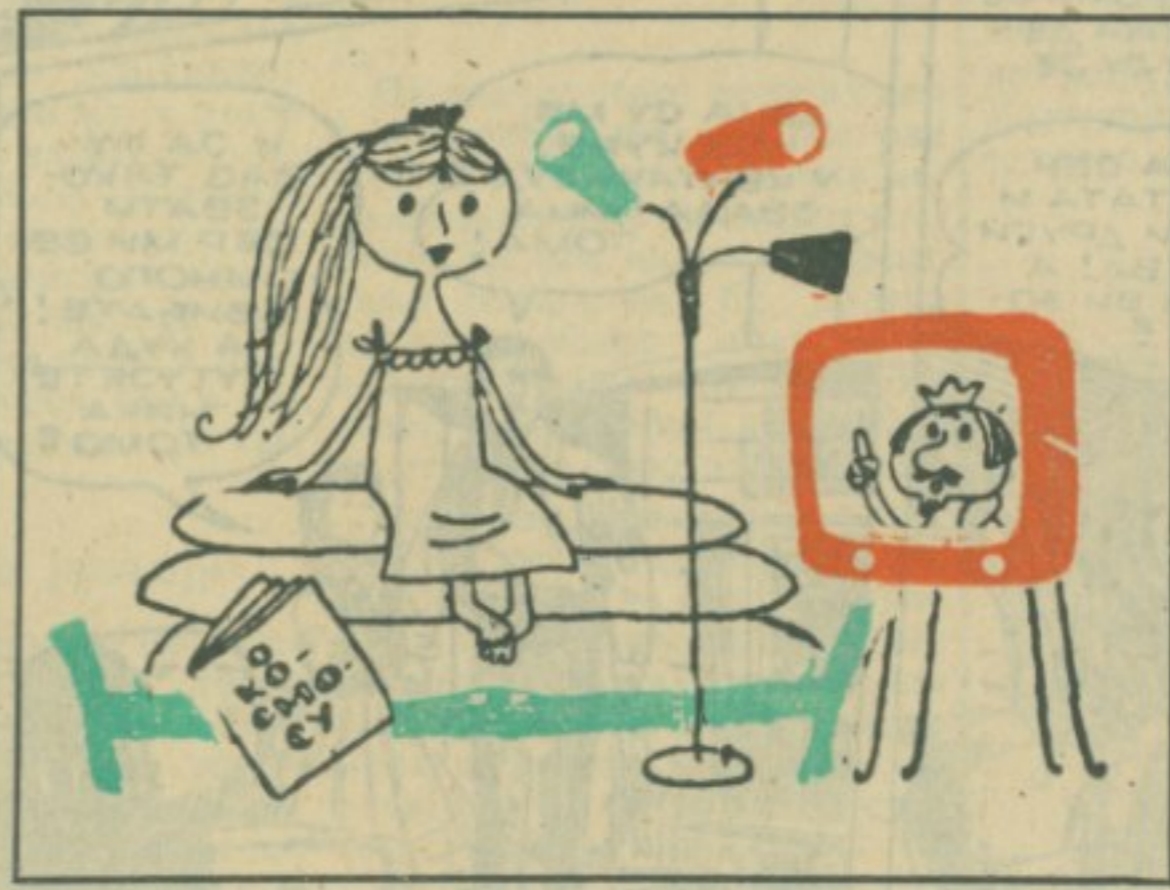
— И принцеза никако није могла да заспи на зрну грашка. Сметало јој је то зрно грашка. Принцеза је онда упалила светлост и читала књигу о астронаутима, а кад јој је досадило да чита, гледала је телевизију. Насмејао сам се: — Мала моја, у оно време када је живела принце-

за није било ни телевизије, ни астронаута, ни књижа о астронаутима. Кћерка ми није поверовала: — А радија? — Ни радија није било. Тада се и син заинтересовао: — Па, могла је онда да оде у биоскоп. — Ни биоскопа није било.

Видим: не верују. — Принцеза је онда упалила светлост и читала неку другу књигу — наставила је кћерка своју причу. — Није могла да упали

светлост: тада није било електричног осветљења. Како? Ни сијалица није било? Син се надурио и рекао сестри: — Зашто си ме лагала?

Казала си ми да је принцеза крајева кћи. А краљ је богат, морао би све да има. Заузео сам се за кћерку: — Она те, сине, није лагала. Али заиста краљ ништа од тога није имао: ни радио, ни телевизор, ни електрично осветљење у кући! — А чиме се возио? мерцедесом? — Не, није имао ни „мерцедес“? — Онда се возио бициклом? — Није онда било ни бицикла. Возио се кочијама. То су, знаш, лепа кола у која су упрегнути коњи... — Их... — презриво се насмејао мој син. — И то ми је неки краљ! Чак и ја имам бицикл! А кћерка је уздахнула: — Сирота, сирота принцеза!

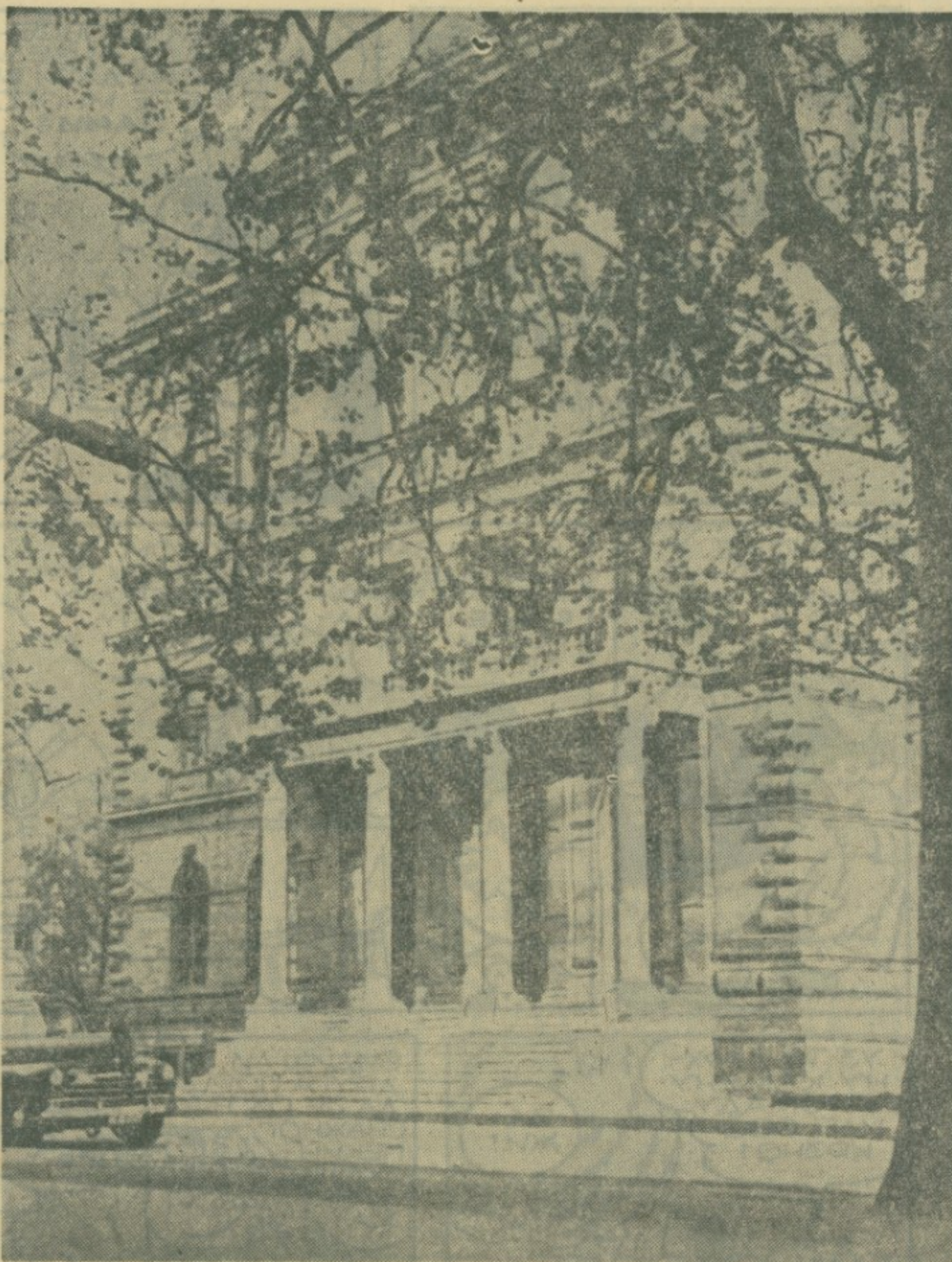


СТОГОДИШЊИЦА

ЈУГОСЛАВЕНСКА АКАДЕМИЈА ЗНАНОСТИ И УМЈЕТНОСТИ

Ових дана свечано је прослављена стогодишњица оснивања Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу. Академија је основана 1866. године после тридесетогодишњег напора културних и политичких радника, а значајну помоћ представљало је запагање и новчани дар од 50.000 форинти бискупа Јосипа Штросмајера, покровитеља Академије. Доносимо неколико вести из времена кад је ова значајна научна установа утемељена: њена прва правила, одјеке оснивања међу Јужним Словенима, док ћемо у једном од идућих бројева донети опширан напис о историји ове Академије.

1. Учени завод именован „Југославјанска академија знаности и умјетности“ јест у Загребу.
 2. Академија Југославјанска народан је завод, а под заштитом сабора трједне краљевине, иначе у свом дјеловању независан од сваке државне власти.
 3. Сврха Југославјанске академије је њега и потпора знаности и умјетности на славјанском језу међу Хрватима, Србљима, Словенима и Бугарима у народном духу и заједничкој просјети.
 4. Према овој сврси задаћа Југославјанске академије јест: Осим знаственоста развијања хрватскога или српскога језика, обзиром на словенитину и бугаритину, његовање сваке струке знаности и умјетности према потреби и користи народа славјанскога.
 5. Дјелокруг Југославјанске академије јест: а) Језикословље хрватско или српско, словенско и бугарско, с настојањем тим промицати књижевно јединство на славјанском језу.
 6. Југославјанска академија држаће се строге знаствености: му поред ње имат ће свагда и свагдаје пред очима потребе и користи Југославјанских народа...
- („Позор“ 1861, бр. 177. Из правила Југославенске академије, која је с образложењем прочитао у хрватском Сабору њихов састављач Винко Пацел, 23. VII 1861. На истој седници примљена су правила јединодушно.)



ЗГРАДА АКАДЕМИЈЕ У ЗАГРЕБУ

ватељу, најискреније благодарност и признатељност изјављујемо, желећи да Вашем благородном примеру и други Југославени послједују, примјер, кому савременици, вијенац славе спремају, а у који ће признатељно потомство Ваше име улести.

Надамо се, господине, да ће те ви изволити примити ову изјаву благодарности с онаковим успјехом, с каквим под нашају Вам: Дајман Борисављевић, Здравковић, К. Јаковљевић, К. Гребенаровић, М. М. Радовановић, Сава Петровић, Ђорђе Павловић, С. А. Богишић, М. Гарашанин, Раковић.

У Паризу, 20 травња 1861. године.

(Ово је извод из поздрава српских омладинаца који поздрављају бискупа Штросмајера на вест о утемељењу Југославенске академије у Загребу а објављен је у листу „Позор“ 1861. у броју 116.)

ЗАХВАЛНОСТ ЗАГРЕБАЧКИХ ПРАВНИКА

„...Сада пак, гдје су нашему народу ведрији дани сванули, гледа радосна домовина, како Ваша Преузвишеност која је с родојави наш устав повратити силно припомогла, свом снагом око тога настоји, да се и уставна слобода уздржи и народна самосталност ујамчи. То су заслуге, које цијени и цијенит ће, док буде живио сав народ хрватски.

Коликогод смо ми и захвални ради тих заслуга, ипак су се наша млада срца највише тиме занимала, што је ваша Преузвишеност прва и мисао замислила и башила клици академије знаности, а најпаче свеучилишту Југославенском. — Други ће просудити које неизмјерне користи морају одатле потети за сав род славенски у опће, особито на југу; просудит ће навластито наше потомство, које ће те плодове уживати.“

(Из захвалнице загребачких правника бискупу Штросмајеру поводом оснивања Југославенске академије.)

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИБА

МАЛО ПОМАЛО ЧИКА ТОМА ЈЕ СТЕКАО ПОВЕЋЕ ПРАВО ЧИКА И ЧОВЕКА КАО ШТО ЈЕ БИО ЧИКА. ТАКО ДА ГА ОБАЈ НИЈЕ ВИШЕ ОКИВАО И ДОПУШТАО МУ ЈЕ ДА СЕ СЛОБОДНО КРЕЊЕ ПО БРОДУ.

КАД НЕ БИ ИМАО ПОСЛА СЕДЕО БИ НА ЗАДЊОЈ ПАЛУБИ И ЧИТАО...

БРУДИО СЕ, КОЛИКО ЈЕ МОГАО, ДА УБЛАЖИ ПАТЊЕ РОБОВА У ОКОВИМА.

КА ПАЛУБИ ЈЕ ЧЕСТО СРЕТАО ЈЕДНУ ПЛАВУ ДЕВОЈЧИЦУ КОЈА ЈЕ КОРИСТИЛА СВАКУ ПРИЛИКУ ДА УМАНКНЕ СВОЈОМ ГОВОРНИЦИ ДА БИ НЕСРЕЋНИМ РОБОВИМА ОДНЕЛА МАЛО ВОЊА ИЛИ СЛАТКИША...

ЕВО, БРАТИ СЕ!

ТОМИ СЕ СВИДЕЛА ЛУПКА ДЕВОЈЧИЦА, И ЈЕДНОГ ДАНА ОН ЈУ ЈЕ ОСЛОБИО.

КАКО СЕ ЗОВЕ МАЛА МИС?

ЕВАНГЕЛИНА СЕН КЛЕР! ДАТИ ТАТА И МАМА И СВИ ДРУГИ ЗОВУ МЕ ЕВА! А КАКО СЕ ВИ ЗОВЕТЕ?

ДЕЦА СУ МЕ КОД КУЊЕ, У КЕНТАКИЈУ, ЗВАЛА ИМА ТОМА!

И ЈА РУ ВАС ТАКО ЗВАТИ ЈЕР МИ СЕ МНОГО СВИЊАТЕ! А КУДА ПУТУЈЕТЕ, ЧИКА ТОМО?

777 НАСТАВИТЕ СЕ

СРПСКИ ОМЛАДИНЦИ ИЗ ПАРИЗА ПОЗДРАВЉАЈУ ШТРОСМАЈЕРА

Почитујући све, што к постижењу те цијели води, ми Срби који се налазимо у Паризу на науци, радосно поздрављамо

нову Југославенску академију желећи јој, да цијели свога основања одговори, и Вама господине! као њеноме осно-

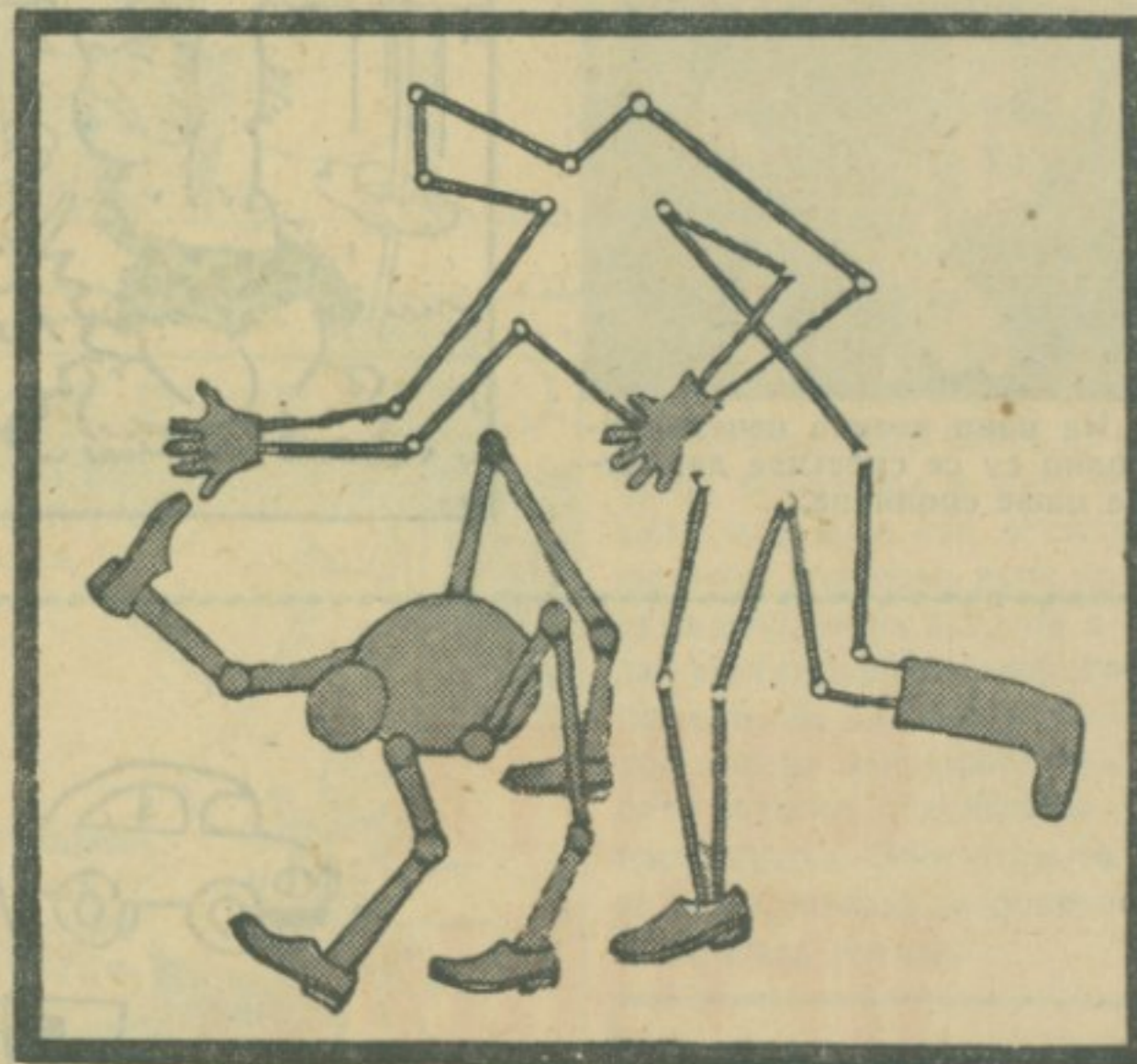
ЗА ШЕТЊУ ПО МЕСЕЦУ

Својим изгледом ова машина подсећа на некаквог необичног паука. Креће се помоћу четири зглобовите „ноге“ од којих је свака дугачка око два метра. Те „ноге“ носе кабину у којој се налази човек. Машина се креће на рачун његове снаге мишића повећане више пута. У пределима без путева ова може да достигне брзину од осам километара на час.

Помоћу полуга причвршћених на његове руке, ноге и грудни кош, возач управља машином. При томе он користи сервомотор који тачно имитира човекове покрете појачавајући их. Возачеве ноге управљају „задњим ногама“ кабине, а руке — њеним „предњим ногама“. При заустављању машина клекне спуштајући кабину на земљу.

Ова машина ће бити, како претпостављају њени конструктори — инжењери америчке компаније „Денерал електрик“ — идеално средство за кретање по Месецу и другим планетама. Она може да савлада и такве препреке преко којих возила с точковима никад не би могла да пређу.

У истом конструкторском бироу израђени су детаљни планови за још један занимљив уређај. Његови творци назвали су га „Хардимен“ што би на наш језик могло да се преведе као „Јуначина“. Уређај се састоји од једног зглобовитог рама који својим контурама одговара силуети човека. Као и „кабина која корача“, Хардимен се покреће



снагом мишића која је захваљујући сервомотору вишеструко повећала. Човек обучен у тај рам, чији се поједини елементи причвршћују за његове руке, ноге и струк може да изнесе на планину до 700 килограма терета. Сервомотор се напаја из акумулатора који су размештени на том истом раму. Засад су конструисани само упрошћени модели „Хардимена“ и „машина која корача“.

ПРИРОДНА КУХИЊА

У источном Алжиру код места Хамам Мескутин налази се врели извор у који стално ври вода. Доистинито је у извор ставити месо и подржати га неколико минута, па ће оно бити скувано. Месо не треме солити, пошто је изворска вода слана.

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ



БРЖЕ!
БРЖЕ!



ОДЛАЗЕ!...
НЕ ЗНАМ ЗАШТО
СУ ТАКО БРЗО
ОТИШЛИ... МОЖДА
СЕ НЕКЕ ВРА-
КАТИ...



СИГУРАН
САМ ДА КЕ
ПОНОВО ДОКИ!
ЈЕСТЕ ЛИ ПРИ-
МЕТИЛИ ДА СУ!
БИЛИ УЗНЕ-
МИРЕНИ?
ОТКРИЛИ
СУ НАШЕ
ТРАГОВЕ
НА ОБА-
ЛИ...



ОПШЕТ,
ТО ЗНАЧИ
ДА КЕ СЕ
ВРАТИТИ!..



ДА, ХАР-
ВЕРТЕ,
СИГУРНО
КЕ СЕ ВРА-
ТИТИ! ДА
МИ КЕМО СЕ
ПОСТАРАТИ
ДА НАШЕ
ЖИВОТЕ
ПРОДАМО
ШТО
СКУПЉЕ!



ШТА СЕ ДЕСИЛО?
ЗАШТО СТЕ СЕ ВРА-
ТИЛИ ТАКО
БРЗО?

ГДЕ ЈЕ
ХАРВЕЈ?
НА ОСТРВУ
ИМА НЕ-
КОГА...

И. Круљевић
18/66.

Шах Шаховски Калейдоскоп

ГОРОДИЦА ФИШЕР. — У шаховској каријери Боббија Фишера велике заслуге имају његова мајка Регина и сестра Џоана. Кад му је било шест година, са шаховским тајнама упознала га је сестра која му је била и шаховски партнер све док се мајка није потрудила да му пронађе квалификованог шаховског учитеља. Први велики Бобијеви успеси везани су за присуство сестре или мајке, али је интересантно како се он односи према месту боравка мајке док повлачи потезе на шаховској табли. За време турнира у Мар дел Плати 1959. године, тада је имао 16 година, мајка га је пратила, али је одсела у Буенос Аиресу. После овог турнира Боби је учествовао на такмичењу у Сантијаго де Чиле где је такође допутовао са мајком. Ни ту није желео да она станује у граду где игра па је била смештена 15 километара даље у кући председника Шаховске федерације

Чилеа. Титулу велемајстора освојио је у Југославији на Међузонском турниру у Порторожу, 1958. године где је допутовао са сестром. Чим је испунио норму за велемајстора, похитао је на телефон да радост подели са мајком која је из Бруклина у Њујорку пратила успехе свог јединца.

ЈЕДИНА ПОБЕДА И ПОРАЗ. — На турниру у Хавани 1963. године Кубанац Калеро постигао је само једну победу и то баш против Таља. Да незгода буде већа то је био једини Таљов пораз и то од противника који је између 22 учесника заузео последње место на турниру. То је дало повода шахистима да победу Калера означе као победу Давида над Голџитом.

МАЛЕРОЗНИ ЈАНОВСКИ. — На великом турниру у Бечу 1898. године између 19 учесника који су играли међусобно по две партије, Јанов-

ски је имао лепе изгледе за прво место после победе над Тарашем, Пилсберијем, Штајницом, Шлахтером, Чипорном и Берном. Ипак, заузео је треће место са 25,5 поена јер је изгубио обе партије од аматера Халпринга који је заузео 16. место. На турниру су победили Тараш и Пилсбери са по 27,5 поена, али је међусобни меч за прво место добио Тараш.

ШАМПИОНКА ИЗ РУМУНИЈЕ. — На Женској шаховској олимпијади у Оберхаузену друго место и сребрну медаљу освојила је екипа Румуније. За овај успех велике заслуге има вишеструка првакиња ове земље у шаху Александра Николау. Рођена је 1940. године, а само шест година касније научила је да игра шах. Кад је имала 16 година постала је првак државе у шаху за жене, а са 20 интернационални шаховски мајстор. Учесница је низа такмичења на којима је постигла одличне резултате. У два маха победила је светску првакињу Нону Гаприндашвили, једном на турниру у Београду ове године, а други пут на олимпијади у Оберхаузену. Александра Николау је по струци филолог; завршила је филозофски факултет у Букурешту — одсек кинеског језика и ради специјализације боравила је две године у Кини. Шах јој није основно занимање, ради у Градском музеју румунског главног града.

РОБЕНДАНСКА ПОБЕДА. На традиционалном турниру у Хестингсу 7. јануара 1958. године велемајстор Паул Петровић Керес навршио је 42 године. Робендан је прославио победом над 43-годишњим светским мајстором Олафом Стернером. Победа је постигнута у 44. потезу!



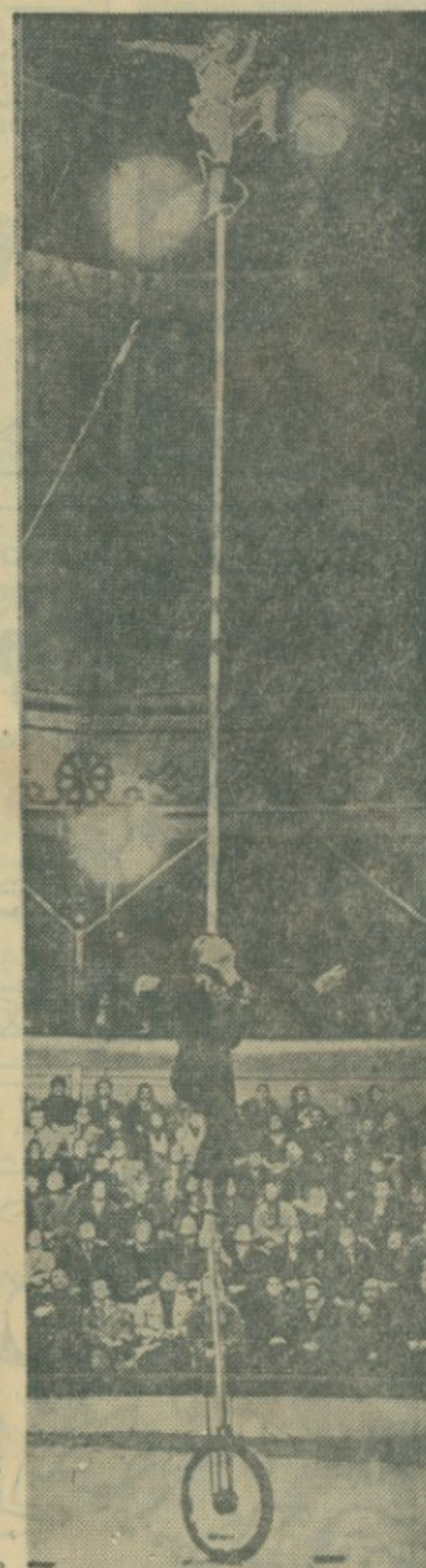
МЕЛОДИЈА ЧЕСТО СТАНЕ ДАХ: АРТИСТА КАРЕН СЕДИ НА КЕДЛУ КОЈЕ ЈЕ ВИСОКО ИЗНАД МОНОЦИКЛА ШЕСТ МЕТРА. НА ЧЕЛУ ДРЖИ МОТКУ ДУГУ ДЕВЕТ МЕТРА, А НА ВРХУ МОТКЕ БАЛАНСИРА ЊЕГОВА ПАРТНЕРКА И СУПРУГА АРТИСТКИЊА ОРЛОВА

У ТОЧКУ СЕ НАЛАЗИ АРТИСТА ВАЛТЕР ЗАПАШНИЈ СА ЛАВОМ, А НА СПОЉНОЈ СТРАНИ ТИГАР. ТОЧАК СА АРТИСТОМ И ДВЕ ЗВЕРИ КОТРЉА СЕ КРОЗ АРЕНУ. ОВО ЈЕ ТАЧКА САМО ЗА ОНЕ КОЈИ ИМАЈУ ЈАКЕ ЖИВИЦЕ

АРТИСТИ СОВЈЕТСКОГ ЦИРКУСА

Совјетски државни циркус има 80 циркуских „погона“ и око десет хиљада артиста. Са таквом екипом и толиким средствима он може лако да одабира програме и да гостује не само у градовима СССР него и у иностранству.

У 13 школа за артисте ва-спитавају се врхунски артисти. Не жале се средства. Резултат: дивљење и аплаузи свуда где гостује државни циркус из Москве. Руска циркуска традиција жање успехе



ЧАРОБНА БРОЈКА СЕДАМ

Од најдревнијих времена укорењене су се код људи извесне предрасуде о вези неких бројева и „магије“ и оне су се чак и до данас одржале. Није мали број људи у цивилизованим земљама који неке бројеве сматрају срећним а друге несрећним и верују да баш они доводе до успеха или неуспеха у њиховом животу. Занимљиво је исто тако да неки бројеви заузимају знатно важније место у људским мислима него други. Разне статистике показују да готово четири петине упитаних људи, кад је требало да наведу неки број од један до девет изаберу три, пет или седам. Три и пет су најчешће употребљавани бројеви и у разним другим класификацијама и поделама: три највише државне власти (судска, управна и законодавна) пет континената, петогодишњи планови, пет као највиша оцена у школама итд.

Број 7 је међу свима осталима одувек приписиван нарочити значај. Он се среће у религији, легендама, на амаџијама. Неки примитивни народи су му придавали натиродни значај а и у савременим научним класификацијама он се често појављује у друштву своје „браће“ 3 и 5. Окуда толики значај броја 7 може се објаснити историјским разлозима. Од најста



ријих времена људи су научили да мере време према месечним менама, које трају око 7 дана свака. Сажимање дана у недеље и четири недеље у месец је вероватно исто тако

старо као и цивилизација јер је овака временска подела узета чак и за основу египатског календара, који је настао четири хиљаде године пре наше ере. Из посматрања

природних појава број седам се увукао у религије. Тако је настало 7 браманских небеса и 7 основних елемената индуске религије.

Број 7 се свуда појављује у древној науци и филозофији. Тако су наши далеки предци знали за 7 планета, 7 мора, 7 метала (злато, сребро, жива, гвожђе, бакар, калај и олово). Рим је сagraђен на седам брегова. Теба се поносила са својих седам јунака, Грчка са својих седам мудраца, чувено је седам светских чуда итд.

Број седам се са чудном правилношћу појављује у Старом завету где се спомињу седам дебелих и седам мршавих крава, фараон је у сну видео седам пшеничних класова, који симболично представљају седам рана Египта.

Велики је утицај броја 7 и на књижевност. Тако је сонет састављен од два пута по седам стихова, а у бајкама налазимо чизме од седам миља, Снежану и седам патуљака, седморо браће и седам сестара, иде се преко седам брда и мора, итд.

Чак и наука није остала поштеђена од броја 7. Примећено је да се овај број најчешће појављује у вези са природним појавама. Поред седам месечних мена и седам дугиних боја, наука познаје и велики број група и комбинација од седам. Тако у музици постоји седам основних тонова а седам пута седам Меркурових година чине једну Јупитерову годину.

Тисма ЧИТАЛАЦА

ДРАГА РЕДАКЦИЈО,

Читам „Забавник“ већ дуго година и волим га, па бих желео да у њему објавим моју адресу. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из целе наше земље и из иностранства. Волим спорт и музику, навијам за „Партизан“. Језик дописивања српскохрватски.

Сима Врањеш
Дунавска 34
Београд

Имам 17 година и желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље и иностранства. Мој хоби је: свирање на гитари, скупљање разгледница; занимају ме вајарство и сликарство а волим савремену музику, нарочито чупавце.

Наталија Роберт
Медицински центар
Скопје

Редовни смо читаоци вашег листа. Желели бисмо да се дописујемо са друговима и другарицама из земље и иностранства. Језик дописивања: енглески и руски. Скупљамо марке и волимо музику.

Слободан Динчић
Дом уч. СТШ „Никола Тесла“
Ниш — пошт. факс 40
Драган Јоцић
Дом уч. СТШ „Никола Тесла“
Ниш — пошт. факс 40

Имам 14 година. Желим да стекнем пуно пријатеља из наше домовине и иностранства, поготову волим совјетску децу. Ваша рубрика ме је веома обрадовала, па вас молим да што пре објавите моју адресу. Волим спорт и музику. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Данка Бајић
Брајини
П. Прањани
код Горњег Милановца

Зовем се Мита. Имам 15 година. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама из свих крајева наше земље и иностранства. Мој хоби је сакупљање разгледница.

Мој брат Бранислав има 15 година и желео би да се дописује са друговима и другарицама који сакупљају маркете од чоколаде, и то на српскохрватском језику и немачком.

Мита Максимовић
о. ш. „Миша Стојковић“
Гај — Ковин
Бане Максимовић
о. ш. „Миша Стојковић“
Гај — Ковин

Зовем се Зоран. Ученик сам III разреда основне школе. Желео бих да се дописујем са друговима широм наше земље. Навијач сам „Црвене звезде“.

Зоран Стефановић, уч. IIIЗ
о. ш. „Моша Пијаде“
Велика Плана

Имам 14 година и радо бих се дописивао са друговима и другарицама из Југославије који се баве спортом. Иначе сам навијач „Партизана“.

Адам Борђевић
село Халово
код Зајечара

Имам 17 година и хтео бих да се дописујем са друговима и другарицама из Бугарске, Чехословачке и Југославије. Скупљам разгледнице градова, слике глумица и певача. Језик дописивања: српскохрватски, македонски, бугарски и словачки.

Петар Димитровски
Војна гимназија
„М. Тито“
Мостар

Молимо да објавите наше адресе, јер желимо да се дописујемо, размењујемо мишљења и посете са вршњацима широм земље и иностранства. Језик дописивања: руски, француски, енглески.

Одељење III/3 Гимназије „Јованка Радивојевић-Кица“
Призрен — Космет

Имам 20 година и зовем се Милан. Завршио сам средњу школу и запослен сам у Новом Саду. Пошто имам доста слободног времена велика ми је жеља да стекнем многе пријатеље у земљи и иностранству, те вас молим да објавите моју адресу. Обећавам да ћу на свако писмо сигурно одговорити.

Милан Гашић
Улица Саве Ђисловића 4
Нови Сад

Желео бих да се дописујем са омладинцима из наше земље и иностранства — на српскохрватском, руском, енглеском и француском. Имам 15 година, ученик сам II разреда гимназије, љубитељ сам спорта (пливања и осталих) Битлса, Ролингстоунса. Сакупљам марке, разгледнице и сувенире.

Мирко Савчић
Орфелинова 57
Београд

ШУМА ДЕТИЊСТВА



НАСТАВИТЕ СЕ

ТО ЈЕ МОЈА СЕСТРИЦА

Ема Арак оставила је на углу робне куће у Талину колица са кћеркицом Леом и пошла у куповину. Убрзо је наишла и друга мајка и ту оставила осмогодишњу кћерку Хелгу, па је и она пошла у робну кућу. Убрзо после тога Ема Арак је изишла из робне куће, ухватила се за главу и очајно повикала:

— Нема моје Лее, нестала је моја девојчица.

Трчала је на све стране да тражи дете. После ње из робне куће је изашла и Хелгина мајка, али и њене кћерке није било на месту. Хелгина мајка јурила је два сата по околним улицама, па се на крају вратила кући, где је нашла Хелгу поред дечјих колица у којима је била беба.

— Где си нашла колица? — упитала је мајка девојчицу.

— Нашла сам себи сестру — одговорила је Хелга. Ти и тата обећали сте да ћете ми купити сестрицу, али ми нисте испунили жељу. Ја сам је нашла сама код робне куће. И ето сада имам сестрицу.

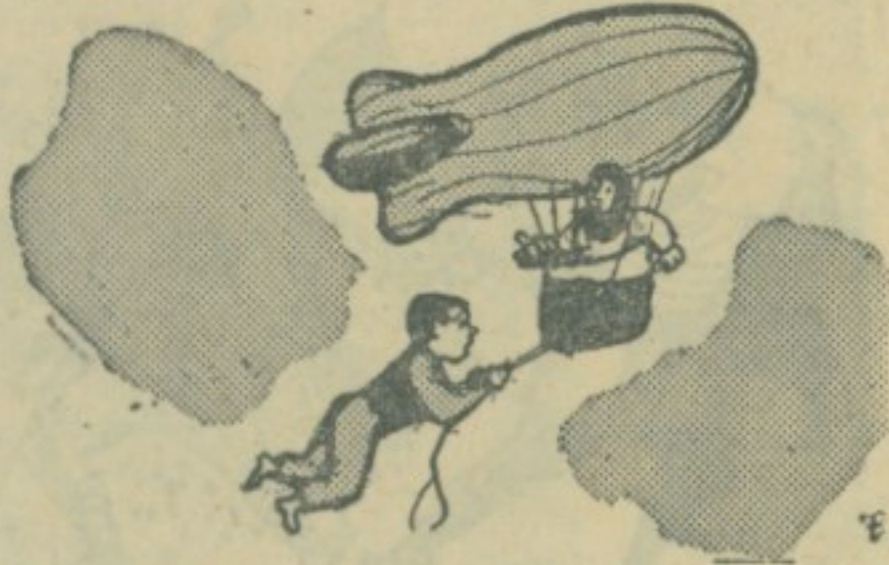
Разумљиво, дете је враћено својој мајци.

ОПАСАН ЛЕТ

Једанаестогодишњи дечак Дане Новел, из града Марин Каунти, дошао је на градски аеродром где се спремао да полети ваздушни балон. Одвезани су били конопци и балон се дизао у ваздух, а заједно с њим и враголасти Дан.

Дане Новел био се ухватио за крај конопа и привезао се, па га је балон подигао. На висини од 700 метара пилот балона чуо је узвик: „Молим вас, помозите ми!“

— Држи се јаче — наредио је пилот и одмах је кренуо са балоном ка земљи. Опасно путовање завршило се за Дана срећно. Прошао је са незнатним огреботинама на рукама.



СТРУГАРЕВА КОМЕТА

Каору Икеда, двадесетогодишњи стругар из Токија, прочитао је популарну брошуру о астрономији. У њој се говорило и о томе како се може направити телескоп и помоћу њега посматрати небо.

Икеда је састругао и углачао огледало, израдио цев од лимана, и направио телескоп. Занет сазвезђима које је посматрао млади стругар почео је да проводи ноћи на крову своје куће.

Једнога дана посматрајући небо Каору Икеда је спазно у сазвезђу Хидре непознату звезду и одмах је о томе известио токијску опсерваторију. Тако је била откривена нова комета, којој је дато име „Каору Икеда“.



И ТО ЈЕ РЕКЛАМА

У једном америчком листу изишао је овакав оглас: „Тражи се млади брачни пар који би пристао да се на фестивалу вина венча потопљен до грла у 26.000 литара алкохола. Брачни трошкови, прстен и поклон су бесплатни.“ Разуме, се пар се убрзо нашао.



Оно што се догодило америчком поручнику Клифу Џудкинсу звучи невероватно: пао је са висине од 5.000 метара и остао жив. Међутим, случај је истинит.

ПОБЕДИО СМРТ ТРИ ПУТА

Поручник Џудкинс при-мао је бензин у ваздуху из авиона танкера. Док је чекао да се резервоар напуни, чуо је опомену мајора Тркера коме се дан раније авион запалио за време пуњења бензином. Мајор је успео да искочи из авиона и зато је сад опомињао остале пилоте да не препуне резервоаре.

Поручник је мотрио на каваљку. Кад је пуњење било при крају, изненада је одјекнула експлозија и авион је почео да пада. Покушао је да ступи у везу са осталима из ескадриле али радио-одашљач није функционисао. Успео је некако да се одвоји од танкера али још није знао шта се десило. Пустимо га да он сам о томе прича.

„Успео сам да одвојим авион од танкера и да га усправим нагоре да бих добио у висини. Ипак авион није ишао оном брзином како би требало. А онда је дошло оно чега сам се највише плашио: алармно светло је показивало ватру! У исто време чуо сам глас вође екипе који је стално понављао: „Клифе, авион ти гори, искачи!“

Бензин је цурио низ крила и реп образујући ватрену завесу која се ширила све више и све брже. Био сам скамењен од страха. Глас у слушалици понављао је непрекидно исто да горим и да искачем. Спремио сам се за искакање. Поцепао сам платно изнад главе очекујући снажни потрес кад ме аутомат избаци. Али ништа се није десило. Снажно сам повукао ручицу обема рукама да бих активирао аутомат. Али аутомат је остао мртав. Био је у квару.

Авион је почео да понире ка мору сав у пламену. Мада сам био парализисан од страха ипак нисам сасвим изгубио присуство духа. Радио сам инстинктивно јер није било ни трунке наде да се спасем.

Успео сам да исправим апарат и решио да покушам немогуће — да искочим из авиона који је био у пламену. До тада колико ја знам, то није пошло за руком ниједном пилоту млазног авиона. Моје шансе биле су равне нули, било је сигурно да ће ме реп закачити и усмртити.

Падобран се не отвара

Поставио сам авион у најповољнији положај а онда уклонно поклопац изнад седишта. Чим сам то учинио излетео сам из авиона као да су ме неке снажне руке ишчупале из њега. То ме је вадукло „исисао“ из седишта. Очекивао сам удар репа, али имао сам неку луду срећу и остао неповређен. Када сам се мало удаљио од авиона, повукао сам ручицу падобрана. Очекивао сам јак трајај отва-

рања падобрана. Али трзаја није било. Погледао сам нагоре у падобран и занемео од ужаса. Купола се упетљала у ужад и није могла да се отвори! Вукао сам обема рукама да бих је некако ослободио ужади, али све је било узалуд.

Погледао сам испод себе у море. Био сам још доста високо. Поново сам покушао да ослободим падобран. Међутим, све је било узалуд. Кроз отворе у облацима угледао сам висок водоскок на месту где је мој авион нестало у океану.

Падао сам великом брзином ка води, али иако сам брзо падао, секунди су ми изгледале дуги као вечност. Уопште се не сећам како сам ударио у воду. Једног тренутка још сам био у ваздуху а већ следећег осетио сам страхан продоран звиждук који ми је парао уши. Изненада сам осетио хладноћу. Нисам био свестан да ли сам жив или не.

Хладна вода ме је повратила. Нашао сам се на површини мора. Кашљао сам и повраћао воду. Мој чамац за спасавање налазио се у близини, али је при удару у воду пукао тако да није могао ничем да користи. Осећао сам да ме нешто вуче ка дну мора. Мада још нисам био потпуно свестан свега, помислио сам да то мора бити падобран и да сад што пре треба да га се ослободим. Покушао сам да се сагнем и извучем нож из панталона, али нисам успео. Осетио сам оштре болове у леђима. Било ми је јасно да сам при паду или сломио или повредио кичму.

И при покретању ногу трпео сам страшне болове, просто сам осећао како се поломљене кости тару једна о другу. Срећом, напишао сам мали перорез у цепу на прелуду и њиме успео да исечем ужад и ослободим падобран. Слана вода у стомаку терала ме је на повраћање. У целој ситуацији било је најгоре то што сам се налазио сам и усамљен на пустом океану хиљадама километара удаљен од обале.

Тек тада сам почео да размисао о несрећи која ми се десила. У ствари не једна већ више несрећа се удружило: прво, експлодирао ми је резервоар за бензин, затим се покварио механизам за избацивање из седишта и на крају падобран се није отворио. Свака од ових несрећа била је довољна да ме сама за себе убије, али неким чудом чак и после њих три заједно ја сам још био жив.

Авиони се јављају

Остао сам највише петнаестак минута када ме је тргло зуњање елисе. Подигао сам главу и угледао велики авион танкер како ми се приближава. Он је бацио неколико гумених

знакова за обележавање места и неколико светлих знакова, који су се могли видети из велике даљине.

Авион је направио један круг и бацио један гумени чамац који је пао око 40 метара од мене. Покушао сам да пливам али су болови били непоносљиви тако да сам морао да останем потпуно миран на води. У авиону су то вероватно приметили па су ми бацили и други чамац још ближе. Али ни до њега нисам могао да досегнем.

Вода је била све хладнија и ја сам дрхтао од студени. С времена на време хватала ме је несвестица и тада сам био као у полусну. Највише сам се плашио да не заспим јер би то био сигуран крај.

После нешто више од једног часа — време сам мерно отприлике јер ми се сат разбио приликом пада у воду — појавио се један авион обалске страже. Покушао је више пута да се спусти на воду али је море било тако немирно да је на крају морао да одустане. Бацио ми је један сплав са конопцима. Лако сам их ухватио и привукао сплав али се на њега нисам могао попети.

Пошто није могао сам да ми помогне, авион је одлетео и позвао у помоћ један бродич за чишћење мина. Мада је чистач мина ишао у сасвим другом правцу, он је ипак скренуо са свог курса и притекао ми у помоћ. Тако сам, отприлике три часа после пада у воду био спасен.

Шта је даље било са мном — не сећам се. Кажу да сам стално викао да ми не дирају ноге и леђа. Непрестано су ми давали инјекције морфина ради ублажења болова. Избацили су ми из стомака преко три литра слане воде и после тога осећао сам се боље. Лекарима су ми стално контролисали крвни притисак и температуру.

Тек тада сам чуо право стање о повредама. Оба чланка на ногама била су поломљена, десни на пет а леви на три места.

Седам прљешова на кичми повређено је а такође и лево плућно крило. Црева и бубрези су били тако поремећени да нису могли да обављају нормално своје функције.

Па ипак у целој несрећи сам имао срећу што сам пре две године због аутомобилске несреће морао да оперишем слезину. Да сам имао панкреас, кажу лекари, он би претио приликом удара у воду и услед крварења ја бих умро. Захваљујући великој нези лекара стање се брзо поправљало.

КО ЈЕ ТО НИКОЛАЈ БУРБАК И?

Николај Бурбаки је „потпис француског математичара“ а постао је познат од маја 1939. године. Његовом перу припада научно тумачење, преглед читаве математичке науке. Године 1963. изишла је 26 књига прегледа.

У „биографији Николаја Бурбакија“ постоји један интересантан детаљ — он нема мајке, али зато има двадесет „очева“. Николај Бурбаки је колективни псеудоним независног удружења француских математичара. Број његових чланова варира од десет до двадесет. Сви су они Французи. Удружење се састаје сваке године у једном од живописних места Француске. Том приликом они се договоре о садржају следећег тома. Један од чланова узме на себе да напише почетну варијанту. Копије те варијанте пошљу се свим члановима, а на следећем заседању то се претресу, па се прихвати или одбаци.

Бурбаки сматрају да је математика наука младих. Када су оснивачи удружења Дедоне и Вејло навршили 50 година исписали су се из удружења.

ПАЛМА ПРВЕНСТВА

Француски вртлар Мони гајио је у топлим лејама палме, које је пресађивао у велике глинене саксије и слао их на тржиште у Енглеску. Саксије су се на путу често разбијале. И вртлар је имао велике губитке. Тада је Мони одлучио да направи бетонску бурду. Узео је два дрвена бурета — једно веће и једно мање, па поставио једно у друго, а у међупростор насуо цемент. Ради сигурности стављао је кроз цемент гвоздену жицу. Тако је Мони добио буре јако и сигурно. Он га је и патентирао 1861. године. Отада и потиче армирани бетон.



КОСМИЧКИ СУВЕНИР

Када се Андрија Николајевић попео у космички брод „Восток 3“, инжењер испитивач предао му је играчку-лутку и рекао:

— Понеси је са собом. Ако ти буде досадно, поиграј се с њом.

Николајевић се насмејнио и узео лутку, а инжењер је додао:

— Само запамти: лутку врати лично мени. Ја ћу те срести на месту атерирања.

— Разумео сам! Жеља ће бити испуњена — одговорио је космонаут.

После спуштања на земљу Николајевић је вратио лутку инжењеру, који је тако постао власник јединственог сувенира: Лутке-космонаута.



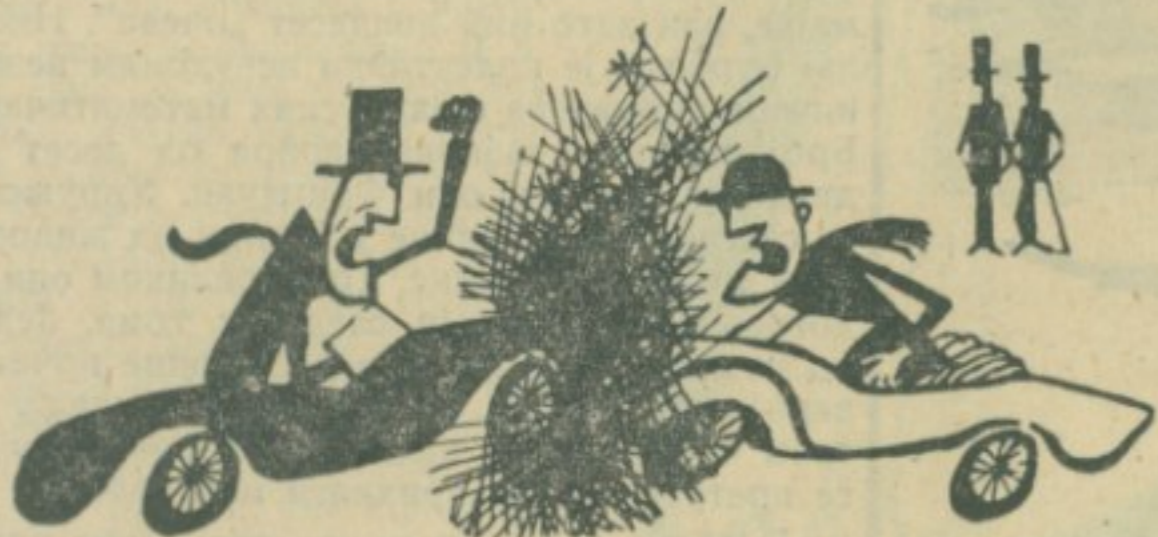
ЧВРСТ КАРАКТЕР

У енглеској армији служио је 1952. године лекар Џејмс Бари. Напредовао је у каријери и добио чин генерала санитетске службе. Доктор Барија сматрали су за одличног хирурга и мушкарца чврстог карактера. У ствари испод генералске униформе крила се жена родом из Шкотске.





ДВОБОЈ АУТОМОБИЛИСТА



Два америчка студента, медицинар Холанд и правник Брајен, посађали су се због нечега. Холанд је изручио Брајену у лице чашу вискија. После тога одлучили су да се њихов сукоб може решити само — двобојем. И двобој је одржан на игралишту за голф. Противници су сели у аутомобиле и јурнули један на другог. Аутомобили су се сударили. Холанд је изгубио десно уво, а Брајен је изашао из двобоја с толико спљоштеним носем да су хирурзи одбили чак и да покушају да му врате првобитну форму. Као што видите техника двобоја иде укорак с временом.

Танка, нежна опна која са унутрашње стране облаже љуску јајета изванредно је средство за брзо залечивање рана од опекотина. До овог открића је дошла лекарка Ирена Нојхаузер, професор универзитета америчке савезне државе Илиноиса. Она је чак патентирала свој метод справљања „фластера“ од опни јајета.

ЈАЈЕ ЛЕЧИ ОПЕКОТИНЕ



ЈЕДАН ЛАЗЕР УМЕСТО ДЕСЕТ МАШИНА

У фабрици фирме „Вестерн електрик“ у Буфалу, у Сједињеним Америчким Државама, у одељењу за израду дијамантских матрица за извлачење најтежих жица уклоњене су све машине-бушилице. Уместо њих остављен је један лазер-уређај. Да би се у дијаманту пробушила рупа чији је пречник 25 микрона била су потребна два до три дана. Лазер обави данас овај посао за два минута. Јачина лазера је свега 10 вати. За два минута лазер „избаци“ 120 светлосних импулса, који се пробијају кроз кристалине дијаманата.



МАЈМУНУ НЕ ДАЈУ ВОЛАН

Недавно је америчка савезна држава Флорида донела закон којим се мајмунима забрањује да возе аутомобил.

Апсурдна забрана? Па и није. Нешто пре доношења новог закона на једној од најпрометнијих улица у Мајамију, главном граду Флориде, збио се необичан догађај. Дежурни саобраћајца угледао је аутомобил за којим је воланом седео — мајмун. У првом тренутку саобраћајца се буквално скаменио. Прибавши се, звиждуком је дао знак за узбуну и аутомобил су зауставили. Сопственик аутомобила, који је седео поред мајмуна, побунио се против овог заустављања. Саобраћајца је почео да му објашњава да то, ето, ипак није у реду што аутомобилом управља мајмун, да се тиме угрожава безбедност саобраћаја. Сопственик му је тада предложио да се лично увери у возачке способности његовог шофера. Саобраћајца је сео на задње седиште и мајмун је кренуо. Провезли су се кроз читав град и саобраћајца је на крају морао да призна да је сопственик у праву: мајмун је опрезно и лагано полазио с места, заустављао се (покорављујући се упутствима свог господара) пред семафорима, правилно обилазио друга возила — једном речи придржавао се свих саобраћајних прописа. Па ипак, саобраћајца је поднео рапорт о овом догађају. Последња рапорта: закон против мајмуна-шофера.



МЕКА СЕ РЕКОНСТРУИШЕ



Влада Саудијске Арабије поручила је једној енглеској фирми израду пројекта за генералну реконструкцију Меке — светског града муслимана. Ђоруџбина је велика и ласкава по фирму, али је задатак тежак. Не због стручног посла. Наиме, треба знати да је неверницима забрањен приступ у Меку. Да би се добили авионски снимци града и околине фирма је морала да нађе пилота-муслимана. Да би се утврдиле тачне мере постојећих грађевина требало је наћи геодете-муслимане. И тако са свим стручњацима.

КЛУБ ВАСКРСЛИХ

У Лондону већ неколико година постоји „Клуб васкрслих“. Чланови овог клуба могу да буду само особе које су „преживеле сопствену смрт“. Због тога није чудно што списак чланова клуба није велик. Међу оснивачима клуба су два ветерана другог светског рата. Њихове судбине су истоветне: болничари су их оставили на бојном пољу сматрајући их мртвим. Међу члановима клуба има и жена. Једна од њих је умрла за време операције, али после седам часова она је оживела под ножем лекара коме је било стављено у

дужност да изврши сецирање њеног леша. Необичан случај довео је у „Клуб васкрслих“ две сестре Морисон. Старију сестру лекари су прогласили мртвом и она је била однесена у мртвачницу. После извесног времена, она се „дигла из мртвих“, и верујући да ће је обрадовати, телефоном се јавила својој сестри. Сестра се чувши „покојнички“ глас срушила као покошена и неколико часова налазила се у стању клиничке смрти. Захваљујући упорности лекара враћена је у живот.



ПОЧЕЦИ КОСМИЧКИХ ТРАСА

У августу 1879. године Извршни комитет „Народне слободе“ изрекао је пресуду да се убије цар Александар II. Један од најдоговорнијих послова — израда бомбе био је поверен Николају Кибелџичу.

Првог марта 1881. године пресуда „Народне слободе“ је била извршена — цар је убијен бомбом. Кибелџича су ухапсили шеснаест дана после атентата.

Кибелџич је бачен у један казамат Петропавловске тврђаве. У влажној полумрачној соби он је корачао шест корака напред, шест назад. Када му је то досадило, он је замолио затворске власти да му донесу хартију и мастило. Дању и ноћу он је писао и цртао. Драгоцен је био сваки тренутак. Требало је да успе да заврши цртеже и опис реактивног ваздушног апарата, како га је он замислио. Тако је написао: „У цилиндру, који има на доњем дну отвор, поставља се патрон са запаљивом масом. Ако се маса запали, цилиндар ће се убрзо испунити врелим гасовима, који ће вршећи притисак на горњи део цилиндра и подићи читав апарат увис...“

Тако је први пут у историји била поминута идеја реактивног мотора. Неколико дана пре погубљења Кибелџич је завршио пројект и предао га затворским властима с молбом да га размотри комисија компетентних научника.

Николај Кибелџич погубљен је заједно с групом другова-народовољца 3. априла 1881. године. Официр који га је спроводио написао је о Кибелџичу следеће: „На његовом лицу није било могуће запазити ни страх, ни понос, ни презрење. То је било лице научника који решава компликован проблем“. Кибелџич је тада имао 27 година.

ГРАНАТЕ С ПЧЕЛАМА

За време трећег крсташког рата (1189 до 1192) витезови енглеског краља Ричарда Лављег Срца опсели су тврђаву Акру. Сарацени, који су бранили тврђаву, давали су от



пор. Тада ритери употребише последње средство. Они помоћу катапулта набацаше у тврђаву неколико стотина кошница са пчелама и Сарацени су морали побећи пред ројевима пчела.

АНДРЕЈЕВ — ОЛГА

Једно време на Волги су пловиле три брода а капетани сва три брода имали су презиме Андрејев. Да би се избегли неспоразуми, презименима су се додавала и имена брода. Тако се појавио Андрејев-Велизариј, Андрејев-Бурлак (касније познати глумица) и Андрејев-Олга. Капетан Андрејева-Олгу често су звали просто Олга и он је био толико навикао на то име да је сваке године 11. јула на „Олги“ славио имендан.

РЕДАК СЛУЧАЈ

Године 1812 Таљерана су обавестили да је Наполеонов син почео да иде, па чак и да бежи. У вези с тим Таљеран је приметно:

— Редак је то случај да у исто време уче да беже и отац и син.

УСАМЉЕНОСТ

Један париски антиквар изложио је у витрини своје радње пет статуица са оваквим натписом: „Пет чула“. Када је продао једну статуицу, појавио се натпис: „Четири годишња доба“. Када су остале три статуице, он је написао: „Три грације“. Две су добиле назив: „Дан и ноћ“, а кад је остала само једна, антиквар је написао „Усамљеност“.

ЛОГИКА ФИНАНСИЈЕРА

Британски адмиралитет замолио је министарство финансија да се одобри шест пенија за издржавање мачке Пади, која је живела у згради адмиралитета. Министарство финансија је одговорило:

„Ако у адмиралитету нема мишева, онда нема потребе ни за мачком, а ако пак има мишева, онда мачка може и сама да се прехрањује. Молба је одбијена.“

Међутим, ти исти финансијери имају ставку у буџету од 2 шилинга који су предвиђени за недељно издржавање врана које живе на крову замка Тауер. Према предању, оног дана када с Тауера ишчезну врानе, на све они који станују у замку наднеће се несрећа.





ЗИМСКА ПРЕХРАНА

ПТИЦА ПЕВАЧИЦА



СОПСТВЕНИЦА КУЋЕ КОЈУ ВИДИТЕ НА СЛИЦИ ВЕЛИКИ ЈЕ ЉУБИТЕЉ ПТИЦА. НЕ САМО ШТО СУ ЈОЈ СОВЕ ПУНЕ КАНАРИНАЦА И МАЛИХ ПАПАГАЈА, НЕГО ЈЕ НА КУЋУ СПОЉА ПОСТАВИЛА ВЕЛИКИ БРОЈ САНДИЧИЦА ЗА ЧВОРКЕ. СВЕ КУЋИЦЕ СУ ЗАУЗЕТЕ. ПОРЕД ТОГА, НА ДИМЊАКУ СЕ НАЛАЗИ РОДА. ЗАИСТА ПРАВИ ПТИЧЈИ РАЈ.

НЕУСТРАШИВА МАЛА ПЛАВА ПТИЦА

Живи крај брзих река а дрска је да јој нема равне у птичјем свету. Од тренутка када је део речног тока одредила за своје ловиште, мала плава птица ковач (водомаг, ронац или на учно *alcedo ispida*) настоји да по сваку цену удаљи све супарнике. Право приступа у његово малено царство имају само његова жена и потомци. Познати ловац Џорџ Хејнолд био је сведок призора када је мали напасник нагнао велике совуљаге у панично бекство.

Мала плава птица је најпре цизнија „направа“ за риболов коју је произвела природа. Брза као муња, она надлеће водени ток час на један метар од воде, час на висини од 15 метара све док њено о-

штро око не угледа плен. Витко, вретенасто тело се тада за секунду суноврати и загнури дубоко у брзак, а само тренутак касније она већ изрони. У њеном кљуцу пресијава се и копрца риба. Мала птица неуморно вреба из бусије на некој грани високо изнад воде. Појави ли се у леви брзак добар обед, птица се претвара у прави балистички пројектил. Ако је плен мајусан, прогута га одмах. Уколико је улов већих размера а месо жртве пуно костију, мала птица га савесно искомада пошто га претходно више пута удари о какав камен или грану.

Невероватна је прецизност којом напада мала плава птица. Поменути ловац Џорџ Хејнолд је пратио једну пглицу која се 25 пута загнурила и 23 пута изнела плен. У једном тренутку она је изронила са великом белом рибом у кљуцу. Управо тада нов плен се закопрцао у води. Оставивши већ уловљену рибу на трави мала плава птица се устремила на нову жртву. При вучен рибом која се копрцала у трави један крупни гавран је шумно лепршајући крилима атерирао крај плена. Одједном је с репа насрула на њега накомтрешена мала плава птица. Птичјети јаросно она је ударила на кринокљуног лопова, који се, и не покушавајући да пружи отпор, дао у бекство.

Хранити птице-певачице за време зиме племенит је, али не и лак посао, јер се све птице не хране једнако. Ипак, већини наших птица за време тешких зимских дана можемо помоћи, ако им дајемо разно мешаво семење, нарочито житарице. Обична а у исто време и одлична мешавина састоји се од сунцокретових семенки, семенки конопље, лана, мака, репице, мало овса, пшеничаних очинака и сл. Та мешавина потпуно одговара исхрани већини ситних птица, као што су зебе, сенице, врапци, чешљугари, бргљези и др.

Међутим, за птице које се хране искључиво инсектима и црвима ова храна није довољна. За њих морамо спремити мешавину која садржи више масноћа. Најбоље је мешавина лоја и мекчиња. Јетину мешавину, какву употребљавају и многе станице за заштиту птица, можемо и сами да направимо по следећем рецепту: узме се килограм несољеног говећег лоја који се топи на благој ватри и при томе му се додаје, уз лагано мешање, килограм мекчиња. Када се смеша мало охлади, сипа се у плитке посуднице или мале саксије за цвеће, које се обрнуте обесе на дрвее. Храна се може и измрвити и лавати у посебним кућицама за хранење. Ова мешавина хране нарочито ће пријати сеницама, пузавцима, косовима, црвеновољкама, зебама, као и детлићима.

За птице које се хране искључиво инсектима продаје се у тровинама готова храна у виду округлих колача који се могу обесити на дрво, али та храна је обично скупа.

Љубитеље птица треба упозорити и на неке грешке код зимске прехране птица, које се примењују нарочито у градовима. Погрешно је давати птицама у парковима стално неке послатнице, на пример, кикирики са бутером или маргарином. Птице ће, наравно, навалити на такву послатицу, али ће се прејести и разболети, баш као што се деца разболе кад се преједу чоколаде. А ако се и не разболе птичице ће се угојити и размазити, што такође није добро.

И још једно упозорење: храна коју дајемо птицама треба безусловно да буде заштићена од кише и других временских непогода. Зато хранилиште треба да буде наткривено.

ЖИВОТИЊЕ СА РЕВОЛВЕРОМ И СУНЦОБРАНОМ

Рак врсте мелија (*Melias*) прави је друмски разбојник. Он, истина не пресеће своје жртве с оружјем и узвиком „руке увис!“, али уместо тога у свакој штислапци држи опасну морску активнију са којом живи у савезу, тзв. симбози. Актинија је наоружана микроскопским отровним харпунима, који чекају спремни да буду испа-

љени на сваки изазов. Као прави револвераш, он се устремљује на непријатеља који се парализован од страха предаје.

Морска сврака необично је облапорна када су у питању острге које се отварају на сунцу, али нема храбрости да стави канце у њихов отвор. Зато она спретно користи камен као алатку. Облутак

погодне величине она угура између ивица одшкринуте шкољке и на тај начин је спречава да се нагло затвори. После тог може да се послужи укуском шкољком.

На филму смо навикли да посматрамо достојанствени дефиле или махнити галоп диновских слонова. Па ипак, те диновске животиње имају необично много смисла за ситне изуме. Није редак случај да употребе велику лиснату грану или цело мање дрво заглављено у сурли као сунцобран или кишобран. Сурла им неки пут служи као спретна шака у којој држе велику „чачкалицу“, штап за чешање или пак њоме стављају лековиту земљу на болно место и рану.

Орао користи камен са још више довитљивости од свраке. Познато је да та достојанствена грабљивица има изванредан вид и да са огромне висине мотри на свој плен на земљи. Жртвама су добро познате ловачке способности орла и зато се оне непомичне притаје тако да их је у свиду тла немогуће уочити. Стога орао често носи у својим канџама велики камен. Чим му се нешто на земљи учини сумњиво, он нанншани и пушта камен с великом тачношћу. Ако камен падне у близини зеца или мрмота који су се притајали, ови под-

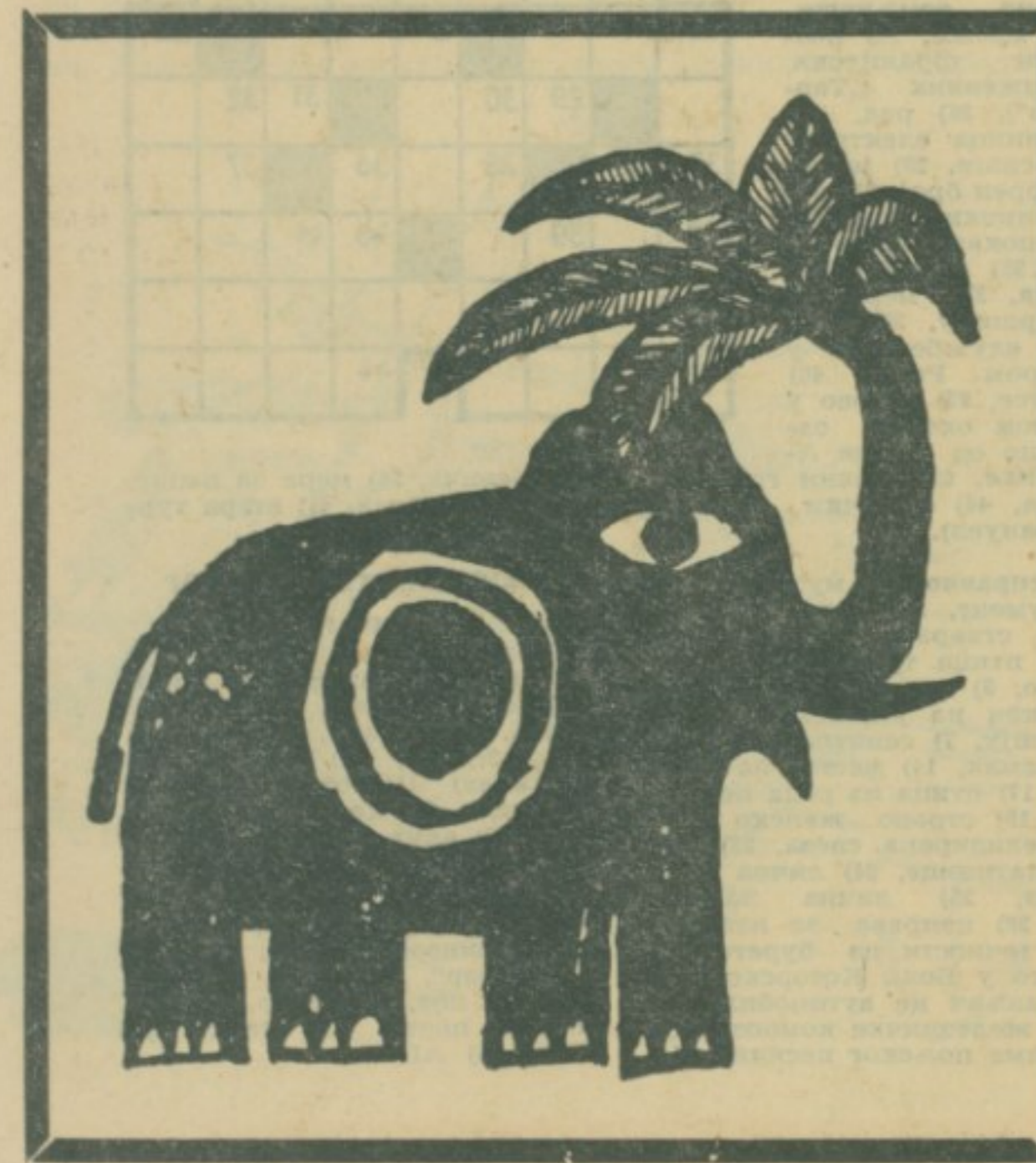
скоче и почну бежати. Убрзо затим орао се устремљује као тана и са непогрешивом тачношћу баца на плен.

Неки мрави у тропским пределима шију своја гнезда као најспретније шваље. Узму два листа која желе да споје приљубе њихове ивице једну уз другу. Где сада наћи конач? Улогу меисприних калемова конач играју њихо-

ве ларве. Два мрва приљубе ларву уз ивицу која треба да се зашије, ларва дејствује као прецизна шиваћа машина. Други мрави употребљавају лепак уместо шиваће машине. Овог пута улогу тубе за лепак играју буве-заробљеници.

Главна храна зебе са Галапагоса јесу црви којих има у великом броју у кори дрвца.

Зато зеба ломи велико трње и оно јој служи као алатка за вађење црва из коре дрвета. И на крају, не би било право не споменути у друштву спретних животиња канадску лисицу, најлукавију од свих лукавих сродника. Кад жели да је дивље патке које мирно плове по тихој површини неке баре не примеће, она стави на главу велики бусен траве и полако почне да се прикрада плену. Кад патка приметити превару, већ је касно.



Мунгоси на Јамајци

Једном, пре више од сто година, на острву Јамајци пацови су се изненада веома намножили тако да су постали права напаст. Сваке године они су прождирали огромне количине шећерне трске: једну петину целокупног приноса. Плантажери су одлучили да поведу рат против пацова. Године 1884. увезли су из Јужне Америке велики број диновских жаба за које су чули да немилосрдно тамане, младе пацове. Али жабе нису оправдале њихове наде: број пацова на Јамајци није се смањило.

Тада су плантажери однекуд набили творове за које су такође чули да лове пацове. Успеха ни овог пута није било: острвски инсекти — паразити потпуно су изнурили творове тако да су готово сви угинули.

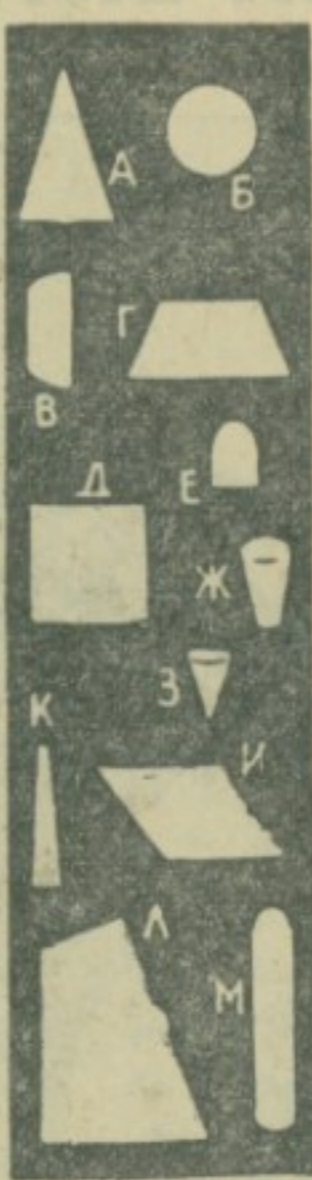
Најзад је 1872. некоме дошла на ум идеја да се за помоћ „обрате“ мунгосима. Мунгоси, веома храбре и борбене животиње, користе у Индији за уништавање отровних змија. Плантажери са Јамајке

купили су мунгосе од зоолошког врта у Лондону, допремили их на Јамајку и пустили на плантаже шећерне трске. Али, полуприпитомљени мунгоси нису ловили пацове из простог разлога што су их се бојали.

Требао је ићи у Индију и набавити дивље мунгосе. На Јамајку су стигла четри мужјака и пет женки. Изгледало је да је најзад све у раду. Ови мунгоси нису се плашили пацова. Брзо су привикли на нов живот и исто се тако брзо размножавали. За десет година појели су све пацове и онда су навалили на... прасиће, мачке, гуштерове, птице. Мунгоси-досељеници, који су били доведени да униште пацове, испали су много већи прождрљивци од пацова и убрзо су постали прави „бич божији“ за све живо на острву.

Мунгоси су донели Јамајци више штете но користе, али су зато научили научнике из целог света да добро размисле пре но што се одлуче на пресељавање животиња из једне земље у другу.

ОТВОРИ ОЧИ

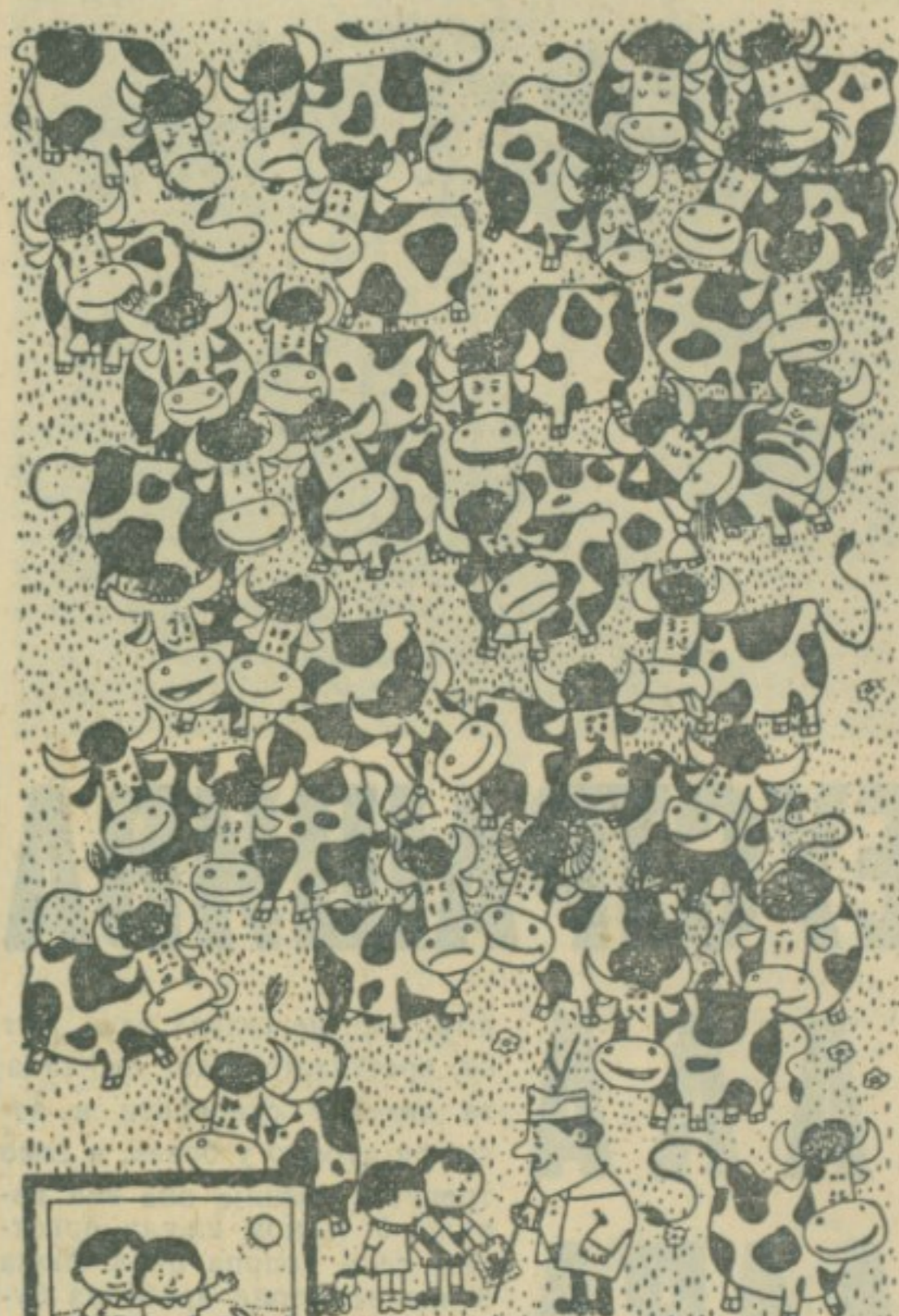


Троуглови, кружићи, квадратићи

На свакој од ових девет сличица понешто недостаје. Та празна места, да их тако назовемо, обележена су бројевима. Онај ко добро запажа брзо ће погодити којој од девет сличица припадају геометријске фигуре нацртане на црном пољу десно од слике и обележене словима од А до М. Доцртајте те детаље на местима обележеним бројевима.

Одговор:

А-10, Б-7, В-1, Г-9, Е-5, Ж-6, З-11, И-2, К-12, Л-3, М-8.



ГДЕ ЈЕ КРАВА?

Драган и Зорица траже своју краву, која се умешала међу остале сеоске краве. Помозите им. Да бисте знали како изгледа њихова крава, они прилажу њену и своју „фотографију.“

Одговор:

Кржава коју траже Драган и Зорица налази се друга слева, у трећем реду одозго. Вероватно сте

се и ви сетили да се на фотографији добија обрнут лик, као у огледалу, и да је зато глава њихове краве (и језик што јој вири) искренута у природи на једну, а на фотографији на другу страну. То хте исто запазити ако добро загледасте на којој страни Драган има раздвајач у коси.

ИСТОРИЈСКА ЗАГОНЕТКА

Пре три и по века око 40 туристичких „ходочасника“ са својим породицама — било је укупно сто особа — кренуло је једним једрењаком из Европе у нови свет.

Желели су да тамо оснују колонију где би могли да слободно исповедају своја верска убеђења и да живе према својим схватањима морала и друштвених односа. Јер, та слобода била им је у Енглеској ускраћена. Прогонили су их и затварали због чега су они најзад били приморани да избегну у Холандију где су њихови јед

номишљеници имали више верске слободе. Али, у Холандији су зарађивали недовољно — већина је била запослена у индустрији сука — и то их је натерало да крену даље, у Нови свет.

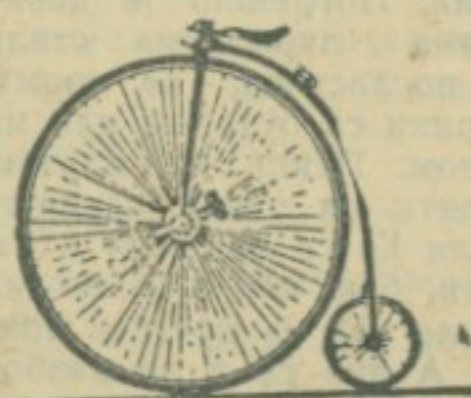
Путовање је било далеко од угодног. За пловидбу до Америке њиховом једрењаку, тешком 180 тона, требало је три месеца. Међу путницима су се појавиле болести; било је чак и смртних случајева. Најзад су путници стигли у Нови свет који је међутим, био све друго само не „обећана земља“ — како су они очекивали.

Одговор:

Једрењак којим је 1620. године око сто пуританаца приспело у Америку и одавно се „Мејфлауер“ — Мајски цвет.

СТАРИНСКИ БИЦИКЛ

На нашој слици нацртан је предак данашњег бицикла. Шта мислите, због чега су у оно време предњи точак правили толико велик, много већи од задњег?



Одговор:

Код данашњег бицикла са зупчаним преносником, на један обртај назубљеног точака везаног с педалама дође неколико обртаја малог зупчаника који је чврсто повезан за задњи точак бицикла. Због тога једним окретањем педала бицикл превали пут који износи неколико обртаја. Међутим, како старински велосипеди нису имали зупчани преносник то је на једно окретање педала долазило свега један обртај предњег точака. Према томе, уколико је предњи точак био већи у толико се велосипед брже кретао.

НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ

Један службеник, назовимо га Петар Јовановић, налазио се, као и сваког дана, у осам часова на путу према својој канцеларији. Кад је прелазио преко уличице на њега је налетео један аутомобил и оборио га. Од удараца о бетон Петар Јовановић је изгубио свест и колима хитне помоћи био је пребачен у болницу. Несвестица је дуго трајала.

Када се најзад освестио прешао је руком преко лица и запитало болничарку колико је часова.

— Дванаест часова. Тачно је подне — одговорила му је она.

— Значи да сам 28 часова био у несвести.

Болничар га је запањено гледао.

Како је Петар Јовановић знао да његова несвестица није трајала само четири часа (од 8 до 12), већ 28 часова?

Одговор:

„Ваш идиот је ожаљ изгледа овог згвјег „оагин“ итдвф и више „бра вн виевгв виевгв“

ИЗБАВАВИ ПОУКА

Фукоово клатно

Да бисте извели Фукоов опит није потребно да вешате месингану лопту под куполу



Пантеона. Да подсетимо оне који су заборавили: француски физичар Леон Фуко извео је 1851. године у Паризу експеримент којим је на очигледан и убедљив начин доказао да се Земља обрће око своје поларне осе. Он је месингану куглу тешку 28 килограма, која је на доњој страни имала иглу, окачио о уже дугачко 67 метара. Игла је на пешчаној подлози изнад које се кретала остављала траг при свакој осцилацији клатна. Тако је било утврђено да се за сваких десет осцилација, то јест после свака 2 минута и 44 секунде, пешчана подлога, дакле Земља,

под клатном померила за око 3,5 сантиметра. Све што вам је потребно за овај опит наћи ћете у свакој кухињи. Узмите јабуку, провучите кроз њу велику иглу за шивење, али тако да врх вири на једној страни, а ушице на другој. Затим јабуку окачите на „куполу“. Као купола вам може послужити обичан запушач од плуте који придржавају три виљушке постављене на крај тањира, као што је то

показано на цртежу. Клатно је готово. Сада ставите у тањир, једну наспрам друге, две кулице соли. Подесите клатно тако да се њихове ушице налазе у соли две пртице. Ако сада мало окренете тањир око његове осе не додирујући клатно, раван у којој се оно креће неће се изменити: тада ћете видети да врх игле испиљује по коли нове пртице.

Собни бумеранг

Мали собни модел бумеранга може се направити за неколико минута.

На цртежу лево представљен је такав модел у природној величини у две пројекције.

Изрежите га од дебелог папира или танког картона а затим његове лопатице лако извијте на разне стране као што видите на доњој пројекцији.

Да би ваш бумеранг полетео узмите га с два

прста и „чвркните“ једну од лопатица (погледајте цртеж). Тај ваш покрет треба тако да буде подешен да бумеранг полети напред и увис.

Ако сте модел пажљиво израдили онда ће ваш бумеранг, описавши криву линију, пасти близу места са којег сте га избацили.

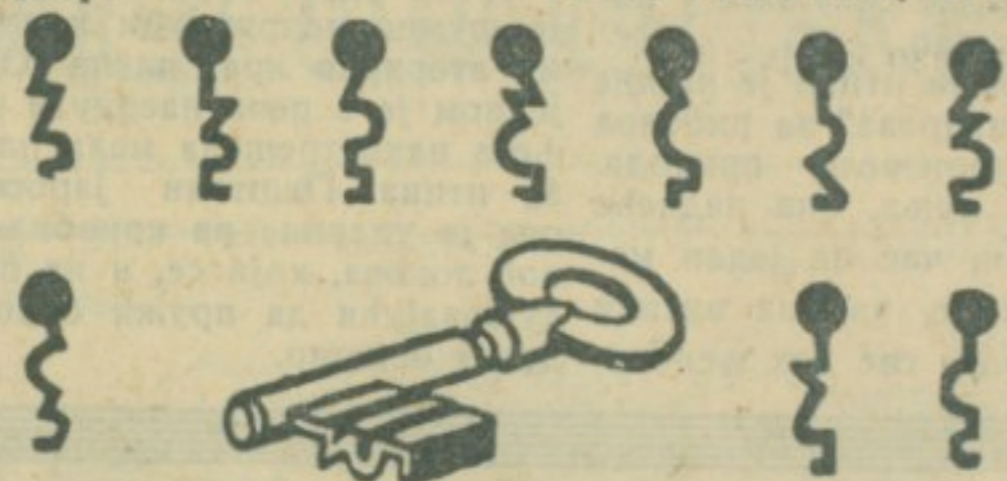
Овај мали модел помоћи ће вам да стекнете представу о лету правог бумеранга.



КЉУЧ И КЉУЧАОНИЦЕ

Којој од ових десет кључа одговара кључ?

Одговор:



УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоратно: 1) поледи краљ Лидије, познат по свом богатству (6 век пре н. е.), 2) песник и певач код старих келтских племена, 3) познати руски научник (18. век), 4) река у источној Азији, 5) оро, 6) аутомобилска ознака за Валево, 7) старојудејски цар, 8) злато (фр.), 9) река у Индији, 10) име шведске глумице Јакобсон, 11) мочварно земљиште, 12) мрежа, 13) познати француски књижевник („Тартиф“), 14) ред, 15) јединица електричне снаге, 16) јединица броја, 17) староримски поздрав, 18) показна замена, 19) лична замена, 20) мера за површину, 21) врста службеника у старом Риму, 22) кдусе, 23) острво у Тихом океану, западно од Јужне Америке, 24) главни град Јордана, 25) немачки филозоф (Имануел).

Усправно: 1) музички инструмент, 2) врста књижевних стварања, 3) аустралијска птица тркачица, 4) свануће, 5) посуда за воду, 6) вулкан на јапанском острву Кјушју, 7) савиљљива завеса, 8) замак, 9) место на Брачу, 10) птица из реда певачица, 11) странско женско име, 12) елдирана звезда, 13) слово латинице, 14) лична замена, 15) лична замена, 16) направа за извлачење течности из бурета, 17) место у Боки Которској, 18) управљач на аутомобилу, 19) део железничке композиције, 20) име пољског песника Ми-

„Где кључа одговара кључ? кључа одговара кључ“

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14		15	
16		17		18		19	
		20	21		22	23	
		24			25		
26				27			28
		29	30		31	32	
33	34		35		36		37
38	39			40	41		
42							
43					44		

цкијевича, 36) мера за папир, 37) црна креда, 41) стара турска титула.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ

ВОДРАТНО: 1) Мостар, 2) Тиса, 3) са, 4) асура, 5) „Базар“, 6) Ками, 7) задњи, 8) ноа, 9) оскар, 10) кула, 11) поета, 12) сокак, 13) Ели, 14) АП.

НЕМЦИ НИСУ ОТКРИЛИ ТАЈНУ

Припадник контрашпијунаже француског Покрета отпора Клод Берлен четири године држао је у заблуди Абвер и Гестапо у обалском појасу Француске, од Калеа до Шербур.

Клод Берлен је у току прошлога рата био готово непознат у својој земљи. Његов рад за савезничку контраобавештајну службу а и читав живот, одвијао се у строгој илегалности. Клода је познавало само неколико шефова француске обавештајне службе. Стотине савезничких агената, који су радили у најбоље обезбеђеном делу окупираних Француске у обалском појасу од Калеа до Шербур где је врвело од немачких агената, нису ни знали да над њиховим животима бди Клод Берлен. Његов задатак је био да открива немачке обавештајне агенте и да омогућава савезничким обавештајцима да дођу до драгоцених података.

Клод је изабрао најтежи рад у савезничкој обавештајној служби. Он је на специфичан, свој начин уништавао непријатељске агенте у ствари, остављао је Немцима да се сами обрачунавају са својим најбољим агентима пошто би на њих бацио сумњу да раде за савезнике. Да би при овом опасном послу открио свој идентитет, променио је неколико десетина имена и облачио се у све врсте ратних униформи. Више од годину дана је носио униформу немачког по ручника, а када је требало био је и потпуковник са Гвозденим крстом за ратне заслуге. Само у току једног дана, Клод је мењао униформу немачког официра, француског полицајца, железничара.

Људи који су радили у обавештајној техници, припремали су Клоду разне исправе, али га никада нису видели ни ти је Клод знао ко су ти људи који су тако савесно и верно фалсификовали стотине пропусница и легитимација да би му омогућили да се креће међу немачким агентима.

Немци хапсе своје агенте

Клод Берлен је неуморно трагао за немачким агентима,

дирали. У ствари, служио се методама Абвера и Гестапоа. Ко је изванредно познавао.

Преко својих људи Клод је уговарао састанке између немачких агената, али је при том увек једног од њих, оног опаснијег, представљао другом као савезничког агента.

обавештајних редова, компромитије још десетак немачких тајних агената и отпреми их у немачке тамнице. Са унапред припремљеним компромитијућим подацима, Клод је успео да протури информације Абверу да су у његовим редовима налазе француски и

њихових биографских података и рејоне у којима су радили. Остатак „доказа“ је сам спремио.

Разрађујући даље свој план он је од француске и британске обавештајне службе добио тачне податке о немачким војним јединицама, које су прикупили савезнички обавештајци и то из оних рејона у којима су радили нови немачки агенти. Детали који су стрпљиво прикупљени и због којих су многи родољуби пали у логоре и затворе Абвера и Гестапоа, били су директно уперени против непријатељских агената.

Клод их је изванредно сервировао Немцима и поименично навео немачке обавештајце који „раде“ за савезничку обавештајну службу. Када су Немци видели о каквим се тајнама ради, одмах су помислили да је издаја из сопствених редова. За њих је било очигледно да су ове тајне издали баш ти људи које је Клод оптужио, јер су они за ове тајне и могли да знају и зато су и постојали да их сачувају од савезничких агената. „Докази“ су били толико јаки да су немачки обавештајни органи били запрепашћени.

Хапшења која су Немци предузели ишла су унедоглед. Више се није знало ко је све умешан у издају. Агенти су трпани у затворе и логоре, а шефови немачке обавештајне службе су се смењивали са дужности. Немачка обавештајна служба у Француској нагло је почела да слаби. Мреже тајне агентуре почеле су да се кидају у најкритичнијим ратним данима. Несигурност која је завладала међу немачким обавештајцима ослабила је будност на француској обали. Савезници су и даље прикупљали податке о немачким војним јединицама које су утврђивале обале Нормандије.

Клод је успео да сачува савезничке обавештајце који су се налазили у обалском појасу. Они су остали неоткривени. Крајем 1944. године, после продора савезничких армија у Француску, Клод се повукао у састав Покрета отпора, пошто је свој задатак до краја извршио.



стрпљиво прикупљао све податке о њима и достављао својим шефовима. Ко је даље на основу његових података лик видирао немачке агенте, Клод то никад није знао. Он је само примећивао да неки непријатељски обавештајци ишчежавају, полицијске рације, претреси и хапшења, били су доказ да савезнички обавештајци уклањају непријатеља који им је сметао.

Звезде немачке обавештајне службе, које су долазиле на северозападну обалу Француске, нестајале су без трага. Клод је лично познавао многе немачке тајне агенте. Имао је прилике да се састане с њима било као немачки официр или француски полицајац. Када би добро проучио своје противнике, компромитовао би их пред њиховим шефовима измишљајући податке, ови су их хапсили и многе ликвидирали.

После тога, немачког агента који је био оптужен као савезнички обавештајца, упорно су пратили. Немци су у основу његовог поступка видели двојника, и за њега пресуда је већ унапред пала. Хапсили су га и водили истрагу над њим, држали га у тамници. Сад је на својој кожи осећао методе иследника Абвера и Гестапоа. Неки немачки агенти чак су и признавали да су радили за савезничку обавештајну службу само да би прекинули тортуре истраге, а многи су без стварних доказа били стрељани.

Клод је добро познавао држање надмених шефова који су веровали у своју непогрешивост и зато је користио сваку неопрезиност Абвера и Гестапоа. Тако је 1943. године, за време неких хапшења у Руану, Болбеку и Арасу, успео да за време чишћења немачких

енглески шпијуни. За сваког поименично је убадио и тачне и измишљене податке. Мамац је био тако припремљен да су га официри немачке обавештајне службе без резерве прогутали.

Колико је значајан био рад Клода Берлена на разбијању непријатељске обавештајне мреже у обалском појасу Француске где су савезници припремали искрцавање, покажује и овај случај.

Припремајући компромитијући материјал против немачких обавештајца који су за савезничку обавештајну службу представљали велику опасност, Клод је оценио да су они говорљивији међу немачким агентима драгоцелни материјал. Не само што је дознао од њих податке о неким квалификованим непријатељским обавештајцима, већ је успео да сакупи и нешто



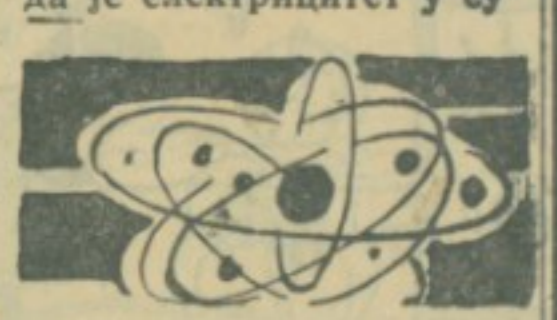
... циновски лештер „атлас“ који живи у Индији има распон крила од 30 сантиметара, његове ларве дебеле су као прст одраслог човека.

...облаци на пролетњем небу нису тако „лаки“ како их радо опи-



сују песници. Један велики облак може да буде тежак и милион тона, исто онолико колико износи укупна тежина 10.000 великих ловомотива.

...још 1833. године познати енглески физичар Фарадеј је тврдио да је електрицитет у су-



штини атомска појава коју проузаркује кретање елементарних честица електрона.

...само један литар воде даје 1700 литара водене паре.

...на свету има око 1250 арена за борбу с биковима. Највећи број



арена нема Шпанија, како се обично мисли, већ Мексико.

Преносимо чланак француског новинара Муријела Бисија из часописа „Vaillant“ у коме води разговор са осамдесетогодишњим морнарком Ивом, једним од ретких живих морнара који су пре више од пола века пловили око Рта Хорн.

Рт Хорн је најужњија тачка Јужне Америке налази се на 55°58'41" јужне ширине; највећим делом године изложен је веома jakim ветровима и бурама и обично је некад било је опасно и тешко. То је значило борити се више од месец дана са морем, ледом, маглom и jakim ветровима. Данас је то предео који

лако савладавају бродови са jakim машинама, а некада су ту, када се пловило једрењацима, трагедије биле неминовне.

Да бих сазнао како се некад пловило до Рта Хорн, пошао сам у потрагу за неким старим морнарком. Срећа ме је послужила кад сам у канској луци наишао на старог Ива, осамдесетогодишњег морнара који је учествовао у обилажењу овог рта на почетку нашег века.

Стари Ив, са лицем на ком су оставиле траг, године море и ветрови, почео је своју причу:

— Први пут сам пошао на дужу пловидбу 1900. године,

ВЕТЕРАН С „ЛЕПЕ ЈЕЛЕНЕ“

мислим да ми је онда било 14 година. Кад сам чуо од капетана да ћемо нашим једрењакom опловити Рт Хорн, мој радости и нестрпљењу није било краја. А да сам знао у какве ћу опасности све упасти, вероватно да се не бих уопште радавао.

— Тамо је — наставио је стари Ив да прича — непрекидно дувала бора. Лети као и зими, 27 од 30 дана у месецу. И никад се није знало колико ће трајати прелазак, ни да ли ће успети да се пређе. Сви смо се углавном налазили стално на палуби заглашени ветром, пибани хладним таласима. Наш једрењак „Лепена Јелена“ дрхтао је под ударцима таласа. Обично смо певали у ритму посла који смо тренутно обављали. Било је песама за подизање заставе, за окретање једрењака, за веслање. Урликање ветра, стењање брода и бука таласа који су преливали палубу, пратили су нас. Покаткад ми се чинило да ћу слетети у црни

бездан. Изненада зачусмо по-вике:

— Лед... Лед... — Заокрећи... Заокрећи... викао је капетан. „Лепена Јелена“ шкрипала је и стењала али се и овог пута одржала.

Наша пловидба представљала је непрекидну борбу не само са стихијом већ и трку са временом. Јер је сваки једрењак био власништво неког од бродовласника који је захтевао да се што брже пренесе терет до одређене луке.

Ускоро смо се нашли у близини Рта Хорн, а то је значило бити увек на опрезу. Радили смо сви до последњих снага. „Спавали“ стојећи привезани да нас огромни таласи не би однели са палубе. Прсти су нам од ветра и сла-не воде били испуцали, готово у ранама а требало је њима сваки час привезивати једро које је ветар цепао. Када бисмо јели, поседали бисмо на палубу, један уз другог на слоњени на зид кабина. Најтеже је било са супом. Онај

ко је био дежуран у кухињи, доносио би уз највеће тешкоће чинију до средине палубе и у испружене тањире покатак би успео да сипа неку кашкицу супе.

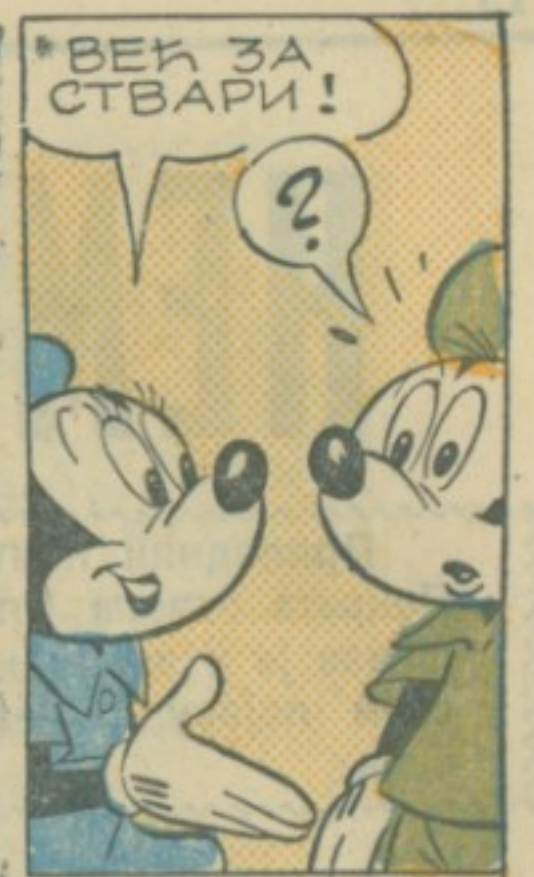
Био је већ дванаести дан мучења и неизвесности. Осетили смо да се рт налази ту негде испред нас, али га нисмо услед магле и невремена могли угледати.

Тринаестог дана барометар се попео... Нисмо смели ни

да се радујемо. Ветар је и даље урлао али сад смо сви знали да то неће дуго трајати. Двадесет и четири часа касније био је крај нашим мучкама. Пловили смо дуж Андских Кордиљера и најзад наишли из страшног пакла“.

Тако је завршио своју причу стари морнар, вероватно последњи живи сведок напада посаде брода „Лепена Јелена“, који је пре више од пола века опловио Рт Хорн.





ЦОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

